

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 9.7.2021
C(2021) 4997 draft

ANNEX 1

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

της

εκτελεστικής πρότασης της Επιτροπής

σχετικά με την έγκριση του πολυετούς προγράμματος εργασίας για τα έτη 2021-2024 για
το πρόγραμμα LIFE

Πολυετές πρόγραμμα εργασίας για την υλοποίηση του προγράμματος LIFE για τα έτη 2021-2024

Κατάλογος συντομογραφιών και ακρωνυμίων	2
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
2. ΔΟΜΗ.....	6
2.1. Το υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα» και συναφείς τομείς παρέμβασης.	7
2.2. Το υποπρόγραμμα «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής» και συναφείς τομείς παρέμβασης	10
2.3. Το υποπρόγραμμα «Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» και συναφείς τομείς παρέμβασης	13
2.4. Το υποπρόγραμμα «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας» και συναφείς τομείς παρέμβασης	16
3. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ	18
4. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	19
4.1. Επιχορηγήσεις δράσης	21
4.1.1. Τυπικά έργα δράσης (ΤΕΔ)	21
4.1.2. Στρατηγικά έργα (ΣΕ).....	22
4.1.3. Έργα τεχνικής βοήθειας (έργα ΤΒ)	26
4.1.4. Άλλες δράσεις (ΑΔ)	29
4.2. Διαδικασία υποβολής και επιλογής για επιχορηγήσεις δράσης	30
4.2.1. Διαδικασία ενός σταδίου για ΤΕΔ, έργα ΤΒ και «άλλες δράσεις».....	31
4.2.2. Διαδικασία δύο σταδίων για τα ΤΕΔ	33
4.2.3. Διαδικασία δύο σταδίων για τα ΣΕ	35
4.3. Λειτουργικές επιχορηγήσεις.....	38
4.4. Διαδικασία υποβολής και επιλογής για λειτουργικές επιχορηγήσεις.....	38
4.5. Ενδεικτικά χρονοδιαγράμματα για τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων	41
5. ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ.....	41
5.1. Συμβάσεις προμήθειας	42
5.2. Βραβεία	42
5.3. Δραστηριότητες για τη στήριξη των επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των συνδυαστικών πράξεων	42
5.3.1. Στήριξη της χρηματοδότησης τεχνικής βοήθειας για επενδύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και του κλίματος	42

5.3.2. Στήριξη της χρηματοδότησης επενδύσεων στην ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	45
5.4. Στήριξη της χρηματοδότησης άλλων δράσεων υπό έμμεση διαχείριση	45
5.4.1. Χρηματοδοτική στήριξη για άλλες δραστηριότητες έμμεσης διαχείρισης στους τομείς του περιβάλλοντος και του κλίματος	46
5.4.2. Χρηματοδοτική στήριξη για την ενεργοποίηση επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα στην ενεργειακή απόδοση.....	46
5.5. Χρηματοδοτούμενα έργα μέσω άλλων μορφών χρηματοδότησης που πρέπει να συμπεριληφθούν στο 85 % σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 3	47
6. ΣΩΡΕΥΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ	48

Κατάλογος συντομογραφιών και ακρωνυμίων

BEST	Πρόγραμμα επιχορήγησης δράσεων για τη βιοποικιλότητα στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες και στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη
DEEP	Βάση δεδομένων για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων της ενεργειακής απόδοσης (De-risking Energy Efficiency Platform)
EASIN	Ευρωπαϊκό δίκτυο πληροφοριών για τα ξένα είδη (European Alien Species Information Network)
EEFIG	Όμιλος Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων για την Ενεργειακή Απόδοση (Energy Efficiency Financial Institutions Group)
ELENA	Μηχανισμός Ευρωπαϊκής Υποστήριξης Τοπικής Ενέργειας (European Local ENergy Assistance)
EIR	Επισκόπηση της Περιβαλλοντικής Εφαρμογής (Environmental Implementation Review)
EIT	Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας
EMAS	Σύστημα οικολογικής διαχείρισης και οικολογικού ελέγχου (Eco-Management and Audit Scheme)
FAO	Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας των Ηνωμένων Εθνών (Food and Agriculture Organization)
FISE	Σύστημα πληροφοριών για τα δάση στην Ευρώπη (Forest Information System for Europe)
IUCN	Διεθνής Ένωση για τη Διατήρηση της Φύσης (International Union for Conservation of Nature)
LUCAS	Στατιστική έρευνα του πλαισίου χρήσης/κάλυψης γης (Land Use/Cover Area frame Survey)
OEF	Περιβαλλοντικό αποτύπωμα οργανισμού (Organizational Environmental Footprint)
OEFR	Κανόνες για τον τομέα του περιβαλλοντικού αποτυπώματος οργανισμών (Organizational Environmental Footprint Sector Rules)
PEF	Περιβαλλοντικό αποτύπωμα προϊόντος (Project Environmental Footprint)
PEFCR	Κανόνες για τον τομέα του περιβαλλοντικού αποτυπώματος προϊόντων (Product Environmental Footprint Category Rules)
SMART	Συγκεκριμένος, μετρήσιμος, εφικτός, ρεαλιστικός και χρονικά προσδιορισμένος (Specific, Measurable, Achievable, Realistic and Timely)
TAIEX	Τεχνική βοήθεια και ανταλλαγή πληροφοριών (Technical Assistance and Information EXchange)

UNFCCC.....	Σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (United Nations Framework Convention on Climate Change)
UNEP	Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (United Nations Environment Programme)
WISE.....	Σύστημα πληροφοριών σχετικά με τα ύδατα για την Ευρώπη (Water Information System for Europe)
ΑΔ	Άλλες δράσεις
ΔΟΕ.....	Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας
ΔΣΣ.....	Δράσεις συντονισμού και στήριξης
ΕΑΟΕ	Εθνικό ανώτατο όριο εκπομπών
ΕΝΠ.....	Έργα για την κάλυψη των ad hoc νομοθετικών προτεραιοτήτων και προτεραιοτήτων πολιτικής
ΕΟ.....	Εκτελεστικός οργανισμός
ΕΠΕΑΡ	Εθνικά προγράμματα ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης
ΕΣΕ.....	Ειδική συμφωνία επιχορήγησης
ΕΣΕΚ.....	Εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα
ΕΣΔΕΑ	Εθνικά σχέδια δράσης για την ενεργειακή απόδοση
ΕΤΕπ.....	Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων
ΚΓΚ.....	Στήριξη των κοινοτήτων γνώσης και καινοτομίας του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας
ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΠΔΠ.....	Πλαίσιο δράσης προτεραιότητας
ΠΕΕΔ.....	Παρακολούθηση, υποβολή εκθέσεων, επαλήθευση και διαπίστευση
ΠΟΥ	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
ΠΠΕ.....	Πολυετές πρόγραμμα εργασίας
ΣΔΑ	Σχέδια διαχείρισης αποβλήτων
ΣΔΛΑΠ	Σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών
ΣΕΔΕ	Σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών
ΣΕΦ	Στρατηγικά έργα για τη φύση
ΣΛΕΕ.....	Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΟΕ	Στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα

- TB..... Έργα τεχνικής βοήθειας
- TB-A..... Έργα τεχνικής βοήθειας για την αναπαραγωγή και την κλιμάκωση των αποτελεσμάτων των έργων
- TB-IK Έργα τεχνικής βοήθειας για την ανάπτυξη ικανοτήτων των αρχών των κρατών μελών
- TB-ΠΕ Έργα τεχνικής βοήθειας για την προετοιμασία των ΣΕΦ και των ΣΟΕ
- ΤΕΔ Τυπικά έργα δράσης
- ΤΠΕ Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/783 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2021, για τη θέσπιση Προγράμματος για το Περιβάλλον και τη Δράση για το Κλίμα (LIFE) και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1293/2013 (στο εξής: κανονισμός LIFE), «ο γενικός σκοπός του προγράμματος LIFE είναι να συμβάλει στη στροφή προς μια οικονομία βιώσιμη, κυκλική, ενεργειακά αποδοτική, βασισμένη στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, κλιματικά ουδέτερη και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή, προκειμένου να προστατεύσει, να αποκαταστήσει και να βελτιώσει την ποιότητα του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων του αέρα, των υδάτων και του εδάφους, όπως και να ανακόψει και να αντιστρέψει την απώλεια βιοποικιλότητας και να αντιμετωπίσει την υποβάθμιση των οικοσυστημάτων, μεταξύ άλλων με την υποστήριξη της εφαρμογής και της διαχείρισης του δικτύου Natura 2000, συνεισφέροντας με αυτόν τον τρόπο στη βιώσιμη ανάπτυξη. Το πρόγραμμα LIFE στηρίζει επίσης την υλοποίηση προγραμμάτων γενικών δράσεων που εγκρίνονται σύμφωνα με το άρθρο 192 παράγραφος 3 της ΣΛΕΕ».

Υπό αυτό το πρίσμα, το πρόγραμμα LIFE στο σύνολό του ανταποκρίνεται πλήρως στους σκοπούς και τους στόχους της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας¹, η οποία αποσκοπεί:

- στον μετασχηματισμό της ΕΕ σε μια δίκαιη και ευημερούσα κοινωνία που διαθέτει μια οικονομία σύγχρονη, ανταγωνιστική και αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων, στην οποία ως το 2050 θα έχουν μηδενιστεί οι καθαρές εκπομπές αερίων θερμοκηπίου και όπου η οικονομική ανάπτυξη θα έχει αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων,
- στην προστασία, τη διατήρηση και την ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου της ΕΕ, καθώς και στην προστασία της υγείας και της ευημερίας των πολιτών από κινδύνους και επιπτώσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον.

Το πρόγραμμα LIFE θα συμβάλει στις προτεραιότητες αυτές μέσω των τεσσάρων υποπρογραμμάτων του, και ειδικότερα:

- ενισχύοντας και ενσωματώνοντας την υλοποίηση των στόχων πολιτικής της ΕΕ για την ανάσχεση και την αντιστροφή της απώλειας οικοτόπων και ειδών άγριας ζωής σε όλους τους τομείς, καθώς και των στόχων της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030,
- υποστηρίζοντας τη μετάβαση σε μια κυκλική οικονομία και προστατεύοντας και βελτιώνοντας την ποιότητα των φυσικών πόρων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων του αέρα, του εδάφους και των υδάτων,
- υποστηρίζοντας την εφαρμογή του πλαισίου πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα έως το 2030, του στόχου της ΕΕ για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 και της νέας στρατηγικής της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή,
- αναπτύσσοντας ικανότητες, τονώνοντας τις επενδύσεις και υποστηρίζοντας την εφαρμογή πολιτικών που εστιάζουν στην ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μικρής κλίμακας.

Το τρέχον πολυετές πρόγραμμα εργασίας (ΠΠΕ) για την περίοδο 2021-2024 αξιοποιεί την πείρα που αποκτήθηκε από τα προηγούμενα προγράμματα LIFE και τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο της προετοιμασίας του.

Ενσωματώνει τις καινοτομίες που εισήγαγε ο κανονισμός LIFE, οι οποίες συμπεριλαμβάνουν:

¹ COM(2019) 640 final.

- ενίσχυση της δράσης για τη φύση και τη βιοποικιλότητα με διευρυμένο πεδίο εφαρμογής και ειδική στήριξη για συντονισμένα προγράμματα δράσης στα κράτη μέλη. Με τον τρόπο αυτόν θα συμβάλει στην επίτευξη του φιλόδοξου στόχου όσον αφορά τη βιοποικιλότητα, ο οποίος συνίσταται στη διάθεση του 7,5 % το έτος 2024, και του 10 % τα έτη 2026 και 2027, των ετήσιων δαπανών στο πλαίσιο του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για τους στόχους βιοποικιλότητας²,
- στόχο 61 % για δαπάνες που στηρίζουν κλιματικούς στόχους σύμφωνα με τον φιλόδοξο στόχο για την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050,
- ενίσχυση της δράσης για την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας,
- διεύρυνση των ευκαιριών για συνέργειες με άλλα ταμεία και προγράμματα, ιδίως μέσω της σφραγίδας αριστείας και της σωρευτικής χρηματοδότησης,
- αύξηση του αντικτύπου για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων με τον συνδυασμό των προσπαθειών με το πρόγραμμα «Ορίζων Ευρώπη», ιδίως με τις αποστολές του για τη στήριξη της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας (προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, κλιματικά ουδέτερες πόλεις, ωκεανοί και εδάφη),
- διεύρυνση του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής ώστε να συμπεριλαμβάνονται υπερπόντιες χώρες και εδάφη.

Το τρέχον ΠΠΕ καλύπτει την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2021 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2024.

Η δομή του ΠΠΕ ακολουθεί τον κατάλογο περιεχομένων που ορίζεται στο άρθρο 18 παράγραφος 2 του κανονισμού LIFE και εξετάζει τα υποπρογράμματα χωριστά μόνο όπου αυτό είναι αναγκαίο.

Καθορίζει λεπτομερές πλαίσιο για την άσκηση των εκτελεστικών αρμοδιοτήτων της Επιτροπής και παρουσιάζει μια εικόνα των δραστηριοτήτων του προγράμματος LIFE για χρονική περίοδο 4 ετών, διευκολύνοντας έτσι τη συμμετοχή πιθανών ενδιαφερόμενων μερών.

Το μεγαλύτερο μέρος των δραστηριοτήτων του προγράμματος LIFE θα υλοποιηθεί απευθείας από τις υπηρεσίες της Επιτροπής ή από εκτελεστικό οργανισμό (ΕΟ). Ο εκτελεστικός οργανισμός ενεργεί εντός των ορίων της εξουσιοδότησης που καθορίζει η Επιτροπή και υπό την εποπτεία της. Η Επιτροπή εξακολουθεί να έχει τη συνολική ευθύνη για την υλοποίηση του προγράμματος.

2. ΔΟΜΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του κανονισμού LIFE, η διάρθρωση του προγράμματος LIFE είναι η εξής: δύο τομείς —«Περιβάλλον» και «Δράση για το κλίμα»— και τέσσερα υποπρογράμματα:

1. Ο τομέας «Περιβάλλον» περιλαμβάνει:
 - το υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα»,
 - το υποπρόγραμμα «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής».

² Βλέπε διοργανική συμφωνία, της 16ης Δεκεμβρίου 2020, μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη δημοσιονομική πειθαρχία, τη συνεργασία σε δημοσιονομικά θέματα και τη χρηστή δημοσιονομική διαχείριση, καθώς και τους νέους ιδίους πόρους, συμπεριλαμβανομένου ενός οδικού χάρτη για την εισαγωγή νέων ιδίων πόρων (ΕΕ L 433 I της 22.12.2020, σ. 28).

2. Ο τομέας «Δράση για το κλίμα» περιλαμβάνει:

- το υποπρόγραμμα «Μετρίασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή»,
- το υποπρόγραμμα «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας».

Κατά τη διάρκεια του τρέχοντος ΠΠΕ διατίθεται προϋπολογισμός ύψους 1 801 δισ. EUR για τον τομέα «Περιβάλλον» και προϋπολογισμός ύψους 1 032,5 δισ. EUR για τον τομέα «Δράση για το κλίμα»³.

Κάθε υποπρόγραμμα περιγράφεται παρακάτω, μαζί με τους σχετικούς στόχους και τομείς παρέμβασης.

Κατά την υλοποίηση κάθε υποπρογράμματος, η Επιτροπή θα επιδιώξει να διασφαλίσει ότι κάθε δράση θα τηρεί τον πράσινο όρκο «μη βλάπτειν»⁴ και δεν θα υπονομεύει κανέναν από τους σκοπούς των υπόλοιπων υποπρογραμμάτων⁵, επιδιώκοντας παράλληλα την ανάπτυξη συνεργειών για την υιοθέτηση μιας ολιστικής θεώρησης του περιβάλλοντος.

2.1. Το υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα» και συναφείς τομείς παρέμβασης

Σύμφωνα με τους ειδικούς σκοπούς του προγράμματος, όπως καθορίζονται στο άρθρο 3 παράγραφος 2 του κανονισμού LIFE, το υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα» θα αποσκοπεί:

- στην ανάπτυξη, την επίδειξη, την προώθηση και την ενίσχυση της κλιμάκωσης καινοτόμων τεχνικών, μεθόδων και προσεγγίσεων (συμπεριλαμβανομένων λύσεων που βασίζονται στην φύση και οικοσυστημικών προσεγγίσεων) για την επίτευξη των σκοπών που καθορίζονται στην ενωσιακή νομοθεσία και πολιτική που αφορά ή σχετίζεται με τη φύση και τη βιοποικιλότητα, καθώς και στη συμβολή στη γνωσιακή βάση και την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών, μεταξύ άλλων μέσω της στήριξης του δικτύου Natura 2000·
- στην υποστήριξη της ανάπτυξης, της εφαρμογής, της παρακολούθησης και της επιβολής της συναφούς ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής που αφορά ή σχετίζεται με τη φύση και τη βιοποικιλότητα, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση της διακυβέρνησης σε όλα τα επίπεδα, ιδίως μέσω της ενίσχυσης των ικανοτήτων των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών, λαμβανομένης επίσης δεόντως υπόψη της πιθανής συμβολής της επιστήμης των πολιτών⁶·
- στην καταλυτική δράση για την ανάπτυξη επιτυχημένων τεχνικών και πολιτικών λύσεων/προσεγγίσεων σε μεγάλη κλίμακα για την εφαρμογή της συναφούς ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής που αφορά ή σχετίζεται με τη φύση και τη βιοποικιλότητα, με την αναπαραγωγή αποτελεσμάτων, την ενσωμάτωση σχετικών σκοπών σε άλλες πολιτικές και σε πρακτικές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, την κινητοποίηση επενδύσεων και τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση.

Το πρόγραμμα LIFE αποτελεί βασικό μέσο στήριξης της εφαρμογής των οδηγιών για τα πτηνά και τους οικοτόπους από το 1992, ενώ έχει συμβάλει επίσης αποφασιστικά και, σε

³ Τα ποσά αυτά δεν περιλαμβάνουν τις δαπάνες στήριξης, οι οποίες ανέρχονται σε 106 εκατ. EUR, για την περίοδο του ΠΠΕ.

⁴ Βλ.: https://ec.europa.eu/info/publications/communication-european-green-deal_el

⁵ Για παράδειγμα, λαμβάνοντας υπόψη τις εργασίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη βιώσιμη χρηματοδότηση, συμπεριλαμβανομένης της ταξινομίας της ΕΕ (https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_en).

⁶ Επιστημονικές εργασίες που αναλαμβάνουν μέλη του ευρύτερου κοινού, συχνά σε συνεργασία με επαγγελματίες επιστήμονες και επιστημονικά ιδρύματα ή υπό τη καθοδήγησή αυτών.

ορισμένες περιπτώσεις, έχει διαδραματίσει κρίσιμο ρόλο στη δημιουργία του δικτύου Natura 2000.

Ο έλεγχος καταλληλότητας των οδηγιών για τη φύση⁷, το σχέδιο δράσης για τη φύση, τον άνθρωπο και την οικονομία⁸, και η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030⁹ υπογραμμίζουν την ανάγκη αύξησης της χρηματοδότησης για τη φύση και τη βιοποικιλότητα.

Το υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα» θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προστασία, τη συντήρηση και την αποκατάσταση του φυσικού κεφαλαίου της Ένωσης στα οικοσυστήματα της θάλασσας, των γλυκών υδάτων και της ξηράς, όπως περιγράφονται στη σύμβαση για τη βιολογική ποικιλομορφία¹⁰ και στη σύμβαση της Βέρνης¹¹. Θα συμβάλει ιδιαίτερα στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030¹², των ενωσιακών οδηγιών για τα πτηνά¹³ και τους οικοτόπους¹⁴, του κανονισμού για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη¹⁵, και των σχετικών στόχων δυνάμει της οδηγίας-πλαisiού για τη θαλάσσια στρατηγική¹⁶, της οδηγίας-πλαisiού για τα ύδατα¹⁷ και της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες¹⁸.

Για το υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα» για την περίοδο 2021-2024 διατίθεται ενδεικτικό ποσό ύψους 1 103,5 δισ. EUR.

⁷ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής SWD(2016) 472 final, της 16ης Δεκεμβρίου 2016, με τίτλο «Έλεγχος καταλληλότητας της ενωσιακής νομοθεσίας για τη φύση (οδηγίες για τα πτηνά και τους οικοτόπους) — Οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών και οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας» (στο εξής: έλεγχος καταλληλότητας των οδηγιών για τα πτηνά και τους οικοτόπους).

⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, «Σχέδιο δράσης για τη φύση, τον άνθρωπο και την οικονομία», COM(2017) 198 final της 27ης Απριλίου 2017.

⁹ COM(2019) 640 final. Βλέπε: https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_el.

¹⁰ Εγκρίθηκε με την απόφαση 93/626/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 1993, σχετικά με τη σύναψη της σύμβασης για τη βιολογική ποικιλομορφία (ΕΕ L 309 της 13.12.1993, σ. 1).

¹¹ Σύμβαση περί της διατήρησης της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης, που εγκρίθηκε με την απόφαση 82/72/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 3ης Δεκεμβρίου 1981, για τη σύναψη σύμβασης περί της διατήρησης της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (ΕΕ L 38 της 10.2.1982, σ. 1).

¹² Βλέπε: https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_el

¹³ Οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατήρησης των αγρίων πτηνών (ΕΕ L 20 της 26.1.2010, σ. 7).

¹⁴ Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206 της 22.7.1992, σ. 7).

¹⁵ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1143/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2014, για την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ΕΕ L 317 της 4.11.2014, σ. 35).

¹⁶ Οδηγία 2008/56/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, περί πλαisiού κοινοτικής δράσης στο πεδίο της πολιτικής για το θαλάσσιο περιβάλλον (οδηγία-πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική) (ΕΕ L 164 της 25.6.2008, σ. 19).

¹⁷ Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαisiού κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΕ L 327 της 22.12.2000, σ. 1).

¹⁸ Βλέπε ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — «Ισχυρότερη και ανανεωμένη στρατηγική εταιρική σχέση με τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες της ΕΕ» [COM(2017) 623].

Το υποπρόγραμμα για τη φύση και τη βιοποικιλότητα θα υλοποιηθεί κυρίως μέσω των ακόλουθων τύπων δράσεων:

1. συνέχιση της παραδοσιακής προσέγγισης «από τη βάση προς την κορυφή», με στόχο την εφαρμογή πρακτικών και αποτελεσματικών μέτρων για τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ειδών και των οικοτόπων, της υγείας των οικοσυστημάτων και των συναφών υπηρεσιών, μέσω της συγχρηματοδότησης τυπικών έργων δράσης (ΤΕΔ, βλέπε ενότητα 4.1.1 παρακάτω). Όλα τα ΤΕΔ θα πρέπει να σχεδιάζονται κατά τρόπο τέτοιο ώστε να επιτυγχάνονται, ως άμεσο αποτέλεσμα της εφαρμογής τους, απτές βελτιώσεις για τα είδη, τους οικοτόπους και τα οικοσυστήματα και τις συναφείς υπηρεσίες, οι οποίες θα καθορίζονται βάσει συγκεκριμένων και μετρήσιμων στόχων (SMART). Τα ΤΕΔ εστιάζουν συνολικά στα εξής: 1) σε μέτρα διατήρησης και αποκατάστασης με βάση την περιοχή («χώρος για τη φύση») και 2) σε πρόσθετα ειδικά μέτρα που στοχεύουν σε είδη και οικοσυστήματα/οικοτόπους με άλλα μέτρα εκτός των μέτρων με βάση την περιοχή («προστασία/διαφύλαξη των ειδών και των οικοτόπων μας»).
2. συνέχιση της ολοκληρωμένης προσέγγισης για τη υποστήριξη της πλήρους εφαρμογής των εθνικών ή περιφερειακών πλαισίων δράσης προτεραιότητας (ΠΔΠ)¹⁹ και άλλων μέσων σχεδιασμού που αφορούν την πολιτική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα, μέσω στρατηγικών έργων για τη φύση (ΣΕΦ, βλέπε ενότητα 4.1.2 παρακάτω). Τα ΣΕΦ περιλαμβάνουν δράσεις ανάπτυξης ικανοτήτων και ενσωμάτωσης, μεταξύ άλλων μέσω της κινητοποίησης άλλων πηγών χρηματοδότησης για τη φύση και τη βιοποικιλότητα. Τα ΣΕΦ μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν ειδικές δράσεις διατήρησης, ιδίως όταν αυτές δεν μπορούν να υποστηριχθούν μέσω της κινητοποίησης πρόσθετης χρηματοδότησης από άλλα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ (βλέπε παρακάτω ενότητα 4.1.2 σχετικά με τα ΣΕΦ).
3. δομημένη προσέγγιση για την υποστήριξη της υλοποίησης συγκεκριμένων προτεραιοτήτων πολιτικής, μέσω ειδικών προσκλήσεων υποβολής προτάσεων στην ενότητα «Άλλες δράσεις» (ΑΔ, βλέπε ενότητα 4.1.4 παρακάτω).
4. έργα τεχνικής βοήθειας (ΤΒ), όπως ορίζονται στην ενότητα 4.1.3 παρακάτω.

Οι ανωτέρω τύποι δράσεων μπορούν να καλύπτουν:

- 1) μέτρα για την προώθηση και τη στήριξη της διατήρησης και αποκατάστασης με βάση την περιοχή («χώρος για τη φύση»).
- 2) πρόσθετα ειδικά μέτρα που στοχεύουν σε είδη («διαφύλαξη των ειδών μας»).
- 3) διακυβέρνηση για τη διευκόλυνση της αλλαγής συμπεριφοράς και/ή πρακτικών, της διαχείρισης του εδάφους, της γης και των υδάτων, μεταξύ άλλων σε θαλάσσιες περιοχές, καθώς και της διατήρησης των φυσικών πόρων, μεταξύ άλλων με την υποστήριξη της εφαρμογής της ευρωπαϊκής στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030²⁰ και της επικείμενης ευρωπαϊκής δασικής στρατηγικής για την ενσωμάτωση των στόχων βιοποικιλότητας στους σχετικούς τομείς, την ανάπτυξη της ικανότητας σε όλα τα επίπεδα και τη βελτίωση της γνωσιακής βάσης σχετικά με τη φύση και τη βιοποικιλότητα, μεταξύ άλλων για την παρακολούθηση, τη λογιστική καταγραφή και την υποβολή εκθέσεων, την εκτίμηση και την εκ των υστέρων αξιολόγηση.

¹⁹ Θεσπίστηκε δυνάμει του άρθρου 8 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

²⁰ COM(2019) 640 final.

4) διασφάλιση της περιβαλλοντικής συμμόρφωσης και πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

Οι ανωτέρω δράσεις θα στοχεύουν, μεταξύ άλλων, στην εφαρμογή των ενωσιακών οδηγιών για τους οικοτόπους και τα πτηνά και του κανονισμού για τα χωροκατακτητικά ξένα είδη, στην αντιστροφή της μείωσης των επικονιαστών, στην αποκατάσταση των υποβαθμισμένων και πλούσιων σε άνθρακα οικοσυστημάτων και στη βελτίωση της υγείας και της ανθεκτικότητας των δασών.

2.2. Το υποπρόγραμμα «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής» και συναφείς τομείς παρέμβασης

Το υποπρόγραμμα «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής» έχει τους ακόλουθους ειδικούς σκοπούς:

- την ανάπτυξη, την επίδειξη και την προώθηση καινοτόμων τεχνικών, μεθόδων και προσεγγίσεων για την επίτευξη των σκοπών της ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής για το περιβάλλον, και τη συμβολή στη γνωσιακή βάση και, κατά περίπτωση, στην εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών·
- την υποστήριξη της ανάπτυξης, της εφαρμογής, της παρακολούθησης και της επιβολής της συναφούς ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής για το περιβάλλον, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση της διακυβέρνησης σε όλα τα επίπεδα, ιδίως αυξάνοντας τις ικανότητες των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών·
- την καταλυτική δράση για την ανάπτυξη επιτυχημένων τεχνικών και πολιτικών λύσεων σε μεγάλη κλίμακα για την εφαρμογή της συναφούς ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής για το περιβάλλον, με την αναπαραγωγή αποτελεσμάτων, την ενσωμάτωση σχετικών σκοπών σε άλλες πολιτικές και σε πρακτικές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, την κινητοποίηση επενδύσεων και τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση.

Το εν λόγω υποπρόγραμμα αποσκοπεί στη διευκόλυνση της μετάβασης προς μια βιώσιμη, κυκλική και ενεργειακά αποδοτική οικονομία που θα είναι επίσης ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή, και σε ένα περιβάλλον απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες, καθώς και στη διασφάλιση της προστασίας, της αποκατάστασης και της βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος.

Θα συμβάλει στις σχετικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τους εξής τρόπους:

- μειώνοντας την κατανάλωση πόρων και διευκολύνοντας τη μετάβαση σε ένα περιβάλλον που θα είναι βιώσιμο, κυκλικό, απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες, ενεργειακά αποδοτικό και ανθεκτικό στην κλιματική αλλαγή·
- αναπτύσσοντας κυκλικά συστήματα, σύμφωνα με το νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία²¹ και αντανακλώντας την εστίασή του σε βιώσιμα προϊόντα, σε τομείς που καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες υλικών και ενέργειας, καθώς και σε κυκλικά επιχειρηματικά μοντέλα για τη διατήρηση της αξίας. Θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε έργα από εξόχως απόκεντρες περιφέρειες και νησιά της ΕΕ·
- περιορίζοντας την παραγωγή αποβλήτων σύμφωνα με την οδηγία-πλαίσιο για τα απόβλητα²² και μειώνοντας τα επικίνδυνα απόβλητα λαμβανομένης υπόψη της δέσμευσης της ΕΕ στο πλαίσιο της Σύμβασης της Βασιλείας²³.

²¹ COM(2020) 98 final — «Ένα νέο σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία – Για μια πιο καθαρή και πιο ανταγωνιστική Ευρώπη».

²² Οδηγία 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008, για τα απόβλητα και την κατάργηση ορισμένων οδηγιών.

- βελτιώνοντας τη διαχείριση των αποβλήτων όσον αφορά τη συλλογή και αποθήκευση των αποβλήτων, τις επιλογές ανάκτησης και τη διάθεση στο τέλος του κύκλου ζωής τους, μεταξύ άλλων σε νησιωτικές, απομακρυσμένες παράκτιες ή χερσαίες περιοχές και εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, όπου η διαχείριση των αποβλήτων παρουσιάζει ειδικές προκλήσεις·
- μειώνοντας τις εκπομπές ρύπων στην ατμόσφαιρα και στη θάλασσα και εξασφαλίζοντας καθαρή ατμόσφαιρα και θάλασσα για τους πολίτες της ΕΕ σύμφωνα με το κεκτημένο της ΕΕ και τους στόχους του σχεδίου δράσης για μηδενική ρύπανση·
- επιτυγχάνοντας και διατηρώντας την καλή κατάσταση των υδατικών συστημάτων της Ένωσης·
- εξασφαλίζοντας καθαρά επιφανειακά και υπόγεια ύδατα, σε επαρκείς ποσότητες για τον άνθρωπο και άλλα είδη, μεταξύ άλλων με την αύξηση της αποδοτικής χρήσης των υδάτων·
- μειώνοντας την παραγωγή, τη χρήση και τις εκπομπές επικίνδυνων χημικών προϊόντων, καθώς και την έκθεση του ανθρώπου και του περιβάλλοντος σε τέτοια χημικά προϊόντα·
- προάγοντας την ανάπτυξη, την εμπορία και την υιοθέτηση ασφαλών και βιώσιμων εκ σχεδιασμού ουσιών, υλικών και προϊόντων·
- μειώνοντας την έκθεση σε επιβλαβή επίπεδα θορύβου·
- προστατεύοντας την ποιότητα του εδάφους της ΕΕ, προλαμβάνοντας την υποβάθμιση του εδάφους και αυξάνοντας την ανθεκτικότητά του στις κλιματικές απειλές και καταπολεμώντας την απερήμωση μέσω βιώσιμων πρακτικών διαχείρισης του εδάφους και της γης, προβαίνοντας σε εξυγίανση σε περίπτωση ρύπανσης του εδάφους και ενισχύοντας την ικανότητα βελτίωσης της ποιότητας των υδάτων με τη μείωση της διαρροής νιτρικών και τη μείωση των εκπομπών μέσω της αποθήκευσης άνθρακα, καθώς και με την πρόληψη και τον μετριασμό της σφράγισης του εδάφους.

Για το υποπρόγραμμα «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής» για την περίοδο 2021-2024 διατίθεται ενδεικτικό ποσό ύψους 697,5 εκατ. EUR.

Το ποσό αυτό θα χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση κατά κύριο λόγο των ΤΕΔ, των στρατηγικών ολοκληρωμένων έργων (ΣΟΕ) και των ΑΔ, με έμφαση στα εξής:

- Κυκλική οικονομία, συμπεριλαμβανομένης της ανάκτησης πόρων από απόβλητα, με σκοπό την ταχύτερη μετάβαση προς ένα περιβάλλον που θα είναι κυκλικό, κλιματικά ουδέτερο, βιώσιμο και απαλλαγμένο από τοξικές ουσίες, όπου:
 - ✓ η αξία των προϊόντων, των υλικών και των πόρων μεγιστοποιείται και διατηρείται στην οικονομία για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα·
 - ✓ η παραγωγή και η χρήση των προϊόντων είναι βιώσιμες· και
 - ✓ η παραγωγή αποβλήτων και η παρουσία επιβλαβών ουσιών ελαχιστοποιούνται.

Στο πλαίσιο αυτό περιλαμβάνονται δράσεις για προϊόντα που είναι ασφαλή και βιώσιμα εκ σχεδιασμού, για κυκλική και βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση, καθώς και δράσεις για την ενίσχυση δραστηριοτήτων επισκευής, επαναχρησιμοποίησης, ανακατασκευής και ανακύκλωσης υλικών και προϊόντων. Για τον σκοπό αυτόν χρησιμοποιούνται βιώσιμες τεχνολογίες, εργαλεία και προσεγγίσεις που αναπτύσσονται εντός του πεδίου εφαρμογής της βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας, όπως η βελτιωμένη ανακυκλωσιμότητα των υπεράκτιων υποδομών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ή η επισκευή/επαναχρησιμο-

²³ <http://www.basel.int/TheConvention/Overview/TextoftheConvention/tabid/1275/Default.aspx>

ποίηση των αλιευτικών δικτύων και των υποπροϊόντων αλιείας/υδατοκαλλιέργειας (π.χ. λέπια, όστρακα κ.λπ.).

Περιλαμβάνονται επίσης δράσεις για τη στήριξη της ανάπτυξης επιχειρηματικών μοντέλων κυκλικής οικονομίας²⁴ και βραχύτερων και πιο διαφοροποιημένων συστημάτων αλυσίδων εφοδιασμού που ελαχιστοποιούν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και μειώνουν την εξωτερική εξάρτηση. Οι δράσεις αυτές θα πρέπει να βασίζονται σε ολοκληρωμένα μέτρα που στοχεύουν σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων και των υλικών.

Όσον αφορά την ανάκτηση πόρων από απόβλητα, περιλαμβάνει δράσεις σύμφωνα με την ιεράρχηση των αποβλήτων για την πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων, την αύξηση των δραστηριοτήτων επισκευής και επαναχρησιμοποίησης των προϊόντων, τη βελτίωση της διαλογής και της απορρύπανσης των ροών αποβλήτων και την αύξηση της ασφαλούς και υψηλής ποιότητας ανακύκλωσης υλικών και προϊόντων βάσει άρτιων και ευρέως διαδεδομένων συστημάτων χωριστής συλλογής.

Υπό το πρίσμα της αυξημένης χρήσης των πόρων και του δυναμικού κυκλικότητας που διαθέτουν, θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις αξιακές αλυσίδες βασικών προϊόντων²⁵ — όπως τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, οι χημικές ουσίες (συμπεριλαμβανομένων των πλαστικών), οι κατασκευές και τα κτίρια, τα ηλεκτρονικά προϊόντα και οι τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), καθώς και οι ηλεκτρικές στήλες και τα οχήματα— μέσω δράσεων που θα υλοποιούνται σε όλα τα στάδια του σχετικού κύκλου ζωής και θα συμπεριλαμβάνουν όλα τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη.

- Περιβάλλον και υγεία: βιώσιμη διαχείριση με βάση τη μακροπρόθεσμη προστασία των φυσικών πόρων και των πρώτων υλών, φιλική προς το περιβάλλον παραγωγή αγαθών και παροχή υπηρεσιών με σκοπό την εξάλειψη, την πρόληψη ή την ελαχιστοποίηση των ανεπιθύμητων ενεργειών και των αρνητικών επιπτώσεων τόσο στην υγεία και την ευημερία των πολιτών της Ένωσης, με βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους, όσο και στο περιβάλλον και στα θαλάσσια και χερσαία οικοσυστήματά του, μεταξύ των οποίων τα εξής:
 - ύδατα και θάλασσες. Προστασία και βελτίωση της ποιότητας των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων και πρόληψη και εξάλειψη των ρύπων που μολύνουν τα ύδατα και τις θάλασσες, με σκοπό την επίτευξη και τη διατήρηση καλής χημικής και οικολογικής κατάστασης όλων των υδατικών συστημάτων της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των υγροτόπων και του θαλάσσιου περιβάλλοντος, καθώς και ενεργός διασφάλιση της ποσότητας των υδάτων με παράλληλη μείωση όλων των σχετικών πιέσεων,
 - αέρας και θόρυβος. Προστασία του ατμοσφαιρικού αέρα και βελτίωση της ποιότητας του αέρα μέσω της πρόληψης και/ή της μείωσης των ατμοσφαιρικών ρύπων και του θορύβου, ιδίως στο αστικό περιβάλλον,
 - έδαφος. Αποκατάσταση, επαναφορά, προστασία και βελτίωση της υγείας του εδάφους, εντός των ορίων φυσικών ή διαχειριζόμενων οικοσυστημάτων, για την παροχή οικοσυστημικών υπηρεσιών, ιδίως δε για τη διατήρηση της παραγωγικότητας των φυτών και των ζώων, τη διατήρηση ή τη βελτίωση της

²⁴ Επιχειρηματικά μοντέλα που έχουν σχεδιαστεί με σκοπό τη διατήρηση των προϊόντων και των υλικών σε χρήση για όσο το δυνατόν μεγαλύτερο χρονικό διάστημα και την εντατικοποίηση της χρήσης τους προκειμένου να αποκομίζεται η μέγιστη αξία από αυτά.

²⁵ Όπως ορίζονται στο έγγραφο COM(2020) 98 final.

ποιότητας των υδάτων και του αέρα, τη στήριξη της ανθρώπινης υγείας και των οικοτόπων και την πρόληψη της απώλειας εδάφους,

- διαχείριση των χημικών προϊόντων. Πιο βιώσιμη χρήση χημικών προϊόντων και μειγμάτων, είτε αυτούσιων είτε ενσωματωμένων σε αντικείμενα και τελικά προϊόντα (συμπεριλαμβανομένων π.χ. φυτοφαρμάκων, λιπασμάτων, αντιμικροβιακών ουσιών και νανοϋλικών), καλύτερη πληροφόρηση σχετικά με τη περιεκτικότητα των τελικών προϊόντων σε χημικές ουσίες, πρόληψη ατυχημάτων και πληροφόρηση πριν από την αγορά, μεταξύ άλλων με την προώθηση της διασύνδεσης της διαχείρισης των χημικών κινδύνων, της κυκλικότητας των υλικών και της κλιματικής αλλαγής.
- Έργα περιβαλλοντικής διακυβέρνησης για την παροχή κινήτρων με σκοπό την αλλαγή συμπεριφοράς, τα οποία θα υποστηρίξουν την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας²⁶, την ανάπτυξη ικανοτήτων σε όλα τα επίπεδα, μεταξύ άλλων για την κοινωνία των πολιτών, την ενσωμάτωση περιβαλλοντικών στόχων, δράσεις κυκλικής οικονομίας και αποδοτικής χρήσης των πόρων στους σχετικούς τομείς, τη βελτίωση της γνωσιακής βάσης για το περιβάλλον, συμπεριλαμβανομένου του οικολογικού προσανατολισμού των επενδύσεων, την παρακολούθηση, τη λογιστική καταγραφή και την υποβολή εκθέσεων για το περιβάλλον, και τη συμβολή στην παρακολούθηση, την εκτίμηση και την εκ των υστέρων αξιολόγηση των πολιτικών.
- Η γενική πρωτοβουλία για το νέο ευρωπαϊκό Bauhaus. Πρόκειται για ένα περιβαλλοντικό, οικονομικό και πολιτιστικό έργο που θα συνδυάζει τον σχεδιασμό, τη βιωσιμότητα, την προσβασιμότητα και την οικονομική προσιτότητα, με στόχο τη συμβολή στην υλοποίηση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Στην πρωτοβουλία αυτή θα ληφθούν επίσης υπόψη στοιχεία που αφορούν τη φύση και τη βιοποικιλότητα.

2.3. Το υποπρόγραμμα «Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» και συναφείς τομείς παρέμβασης

Το υποπρόγραμμα «Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» έχει τους ακόλουθους ειδικούς σκοπούς:

- την ανάπτυξη, την επίδειξη και την προώθηση καινοτόμων τεχνικών, μεθόδων και προσεγγίσεων για την επίτευξη των σκοπών της ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής στον τομέα της δράσης για το κλίμα, και τη συμβολή στη γνωσιακή βάση και στην εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών·
- την υποστήριξη της ανάπτυξης, της εφαρμογής, της παρακολούθησης και της επιβολής της συναφούς ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής στον τομέα της δράσης για το κλίμα, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση της διακυβέρνησης σε όλα τα επίπεδα, ιδίως αυξάνοντας τις ικανότητες των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών·
- την καταλυτική δράση για την ανάπτυξη επιτυχημένων τεχνικών και πολιτικών λύσεων σε μεγάλη κλίμακα για την εφαρμογή της συναφούς ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής στον τομέα της δράσης για το κλίμα, με την αναπαραγωγή αποτελεσμάτων, την ενσωμάτωση σχετικών σκοπών σε άλλες πολιτικές και σε πρακτικές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, την κινητοποίηση επενδύσεων και τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση.

²⁶ COM(2019) 640 final.

Το πρόγραμμα LIFE θα συμβάλει στον μετασχηματισμό της Ένωσης σε μια κλιματικά ουδέτερη και ανθεκτική κοινωνία, στηρίζοντας την εφαρμογή της ενωσιακής πολιτικής για το κλίμα στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας²⁷ και προετοιμάζοντας την ΕΕ για τις κλιματικές προκλήσεις κατά τα επόμενα έτη και δεκαετίες.

Ο ενδεικτικός προϋπολογισμός που διατίθεται για το υποπρόγραμμα «Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» για την περίοδο 2021-2024 ανέρχεται σε 505,5 εκατ. EUR. Το μεγαλύτερο μέρος του θα δαπανηθεί σε επιχορηγήσεις, κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, για ΤΕΔ και ΣΟΕ.

Οι τομείς παρέμβασής του θα είναι οι εξής:

- μετριασμός της κλιματικής αλλαγής
 - μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, συμπεριλαμβανομένων των φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου και των ουσιών που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος, σύμφωνα με τον στόχο της ΕΕ για την κλιματική ουδετερότητα και τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης, συμπεριλαμβανομένης της εξέτασης του πλαισίου πολιτικής και αγοράς για την ανάπτυξη και τη διάδοση προϊόντων και υπηρεσιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών ή ενεργειακά αποδοτικών προϊόντων και υπηρεσιών, καθώς και της προώθησης της μετάβασης του τομέα των μεταφορών,
 - ενίσχυση της λειτουργίας του συστήματος εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπών,
 - στήριξη βιώσιμων πρακτικών διαχείρισης της γης, των δασών, του εδάφους, των θαλασσών και των ωκεανών, οι οποίες μειώνουν τις εκπομπές ή απορροφούν CO₂ από την ατμόσφαιρα,
 - ανάπτυξη και προώθηση λύσεων για την απομάκρυνση/παγίδευση CO₂ από την ατμόσφαιρα. Η δέσμευση και η απομάκρυνση άνθρακα μπορούν να βασίζονται στη φύση και να συνδυάζονται με έργα αποκατάστασης ή να βασίζονται στην αποθήκευση σε συγκεκριμένα μακροπρόθεσμα μέσα ή στη χρήση μακροπρόθεσμων προϊόντων·
- προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
 - στήριξη της ανάπτυξης πολιτικών που σχετίζονται με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και βελτίωση των στρατηγικών και σχεδίων προσαρμογής σε όλα τα επίπεδα και σε όλους τους τομείς, σύμφωνα με τη νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή²⁸,
 - βελτίωση, προώθηση και κλιμάκωση της χρήσης εργαλείων και λύσεων αιχμής για μοντελοποίηση προσαρμογής, εκτιμήσεις κινδύνου, διαχείριση και υποστήριξη της λήψης αποφάσεων, για παρακολούθηση, υποβολή εκθέσεων και αξιολόγηση της προσαρμογής, και για την εκ των προτέρων αξιολόγηση έργων, με σκοπό τον καλύτερο προσδιορισμό των παράλληλων οφελών και των θετικών επιπτώσεων στην οικονομία που προκύπτουν από τα έργα προσαρμογής και πρόληψης,
 - στήριξη της ανάπτυξης βιώσιμων λύσεων που βασίζονται στη φύση για τη διαχείριση των χερσαίων, παράκτιων και θαλάσσιων περιοχών, μεταξύ άλλων μέσω αξιολογήσεων, καθοδήγησης, ανάπτυξης ικανοτήτων και κατάλληλων χρηματοδοτικών προσεγγίσεων και προϊόντων,

²⁷ COM(2019) 640 final.

²⁸ COM(2021) 82 final.

- προσεγγίσεις και λύσεις για την προσαρμογή των πόλεων και των περιφερειών στην κλιματική αλλαγή, ιδίως για την υποστήριξη του ενωσιακού και του παγκόσμιου Συμφώνου των Δημάρχων και του ευρωπαϊκού συμφώνου για το κλίμα,
 - προσεγγίσεις και λύσεις για τη διασφάλιση σταθερού και ασφαλούς εφοδιασμού με γλυκά ύδατα υψηλής ποιότητας, την πρόληψη των ξηρασιών, τη μείωση της χρήσης του νερού, την προστασία και την αποκατάσταση των υγροτόπων και την πρόληψη των πλημμυρών,
 - λύσεις για τη διασφάλιση της θωράκισης έναντι της κλιματικής αλλαγής και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών και των κτιρίων, μεταξύ άλλων με τη χρήση γαλάζιων και πράσινων υποδομών και μέσω της συνεργασίας με οργανισμούς τυποποίησης,
 - στήριξη της ετοιμότητας για ακραία καιρικά φαινόμενα, ιδίως σε τοπικό επίπεδο και στις εξόχως απόκεντρες περιοχές,
 - προώθηση χρηματοδοτικών μέσων και καινοτόμων λύσεων για την αντιμετώπιση κινδύνων που οφείλονται στο κλίμα, καθώς και συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για τη μείωση του ποσοστού των ανασφάλιστων οικονομικών απωλειών που σχετίζονται με το κλίμα, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση της συλλογής και της πρόσβασης σε δεδομένα σχετικά με τις οικονομικές απώλειες που σχετίζονται με το κλίμα.
- διακυβέρνηση και πληροφόρηση για την κλιματική αλλαγή, που θα περιλαμβάνουν δράσεις οι οποίες συμβάλλουν στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής ή στην προσαρμογή σε αυτήν:
 - παροχή κινήτρων για αλλαγές στη συμπεριφορά και στις πρακτικές, καθώς και βελτίωση των γνώσεων και της ευαισθητοποίησης των πολιτών, κυρίως μέσω της στήριξης της εφαρμογής του ευρωπαϊκού συμφώνου για το κλίμα²⁹, ενσωμάτωση δράσεων για τη μείωση των εκπομπών και την αποδοτική χρήση των πόρων στους σχετικούς τομείς,
 - ανάπτυξη και εφαρμογή στρατηγικών για το κλίμα και την ενέργεια ή στρατηγικών μέχρι τα μέσα του αιώνα σε τοπικό, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο,
 - βελτίωση της παρακολούθησης, της λογιστικής καταγραφής και της υποβολής εκθέσεων για τα αέρια θερμοκηπίου και συμβολή στην παρακολούθηση, την εκτίμηση και την εκ των υστέρων αξιολόγηση των πολιτικών,
 - πληροφόρηση σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές και αύξηση της ευαισθητοποίησης για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη θωράκιση των επενδύσεων και των πολιτικών για τις υποδομές έναντι της κλιματικής αλλαγής,
 - ανάπτυξη υπηρεσιών για το κλίμα και προώθηση της κλιματικής επιστήμης,
 - ανάπτυξη και προώθηση βιώσιμων χρηματοδοτικών μέσων και υποστήριξη της κλιματικής διπλωματίας.

Το υποπρόγραμμα «Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» μπορεί να καλύπτει δραστηριότητες που συνδέονται με την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες

²⁹ COM(2019) 640 final.

πηγές ενέργειας, υπό την προϋπόθεση ότι οι δραστηριότητες αυτές δεν καλύπτονται από τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων του υποπρογράμματος «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας» κατά το ίδιο έτος.

2.4. Το υποπρόγραμμα «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας» και συναφείς τομείς παρέμβασης

Το υποπρόγραμμα «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας» έχει τους ακόλουθους ειδικούς σκοπούς:

- την ανάπτυξη, την επίδειξη και την προώθηση καινοτόμων τεχνικών, μεθόδων και προσεγγίσεων για την επίτευξη των σκοπών της ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής για τη μετάβαση σε βιώσιμες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, και τη συμβολή στη γνωσιακή βάση και στην εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών
- την υποστήριξη της ανάπτυξης, της εφαρμογής, της παρακολούθησης και της επιβολής της συναφούς ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής για τη μετάβαση σε βιώσιμες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ή την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση της διακυβέρνησης σε όλα τα επίπεδα, ιδίως αυξάνοντας τις ικανότητες των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών
- την καταλυτική δράση για την ανάπτυξη επιτυχημένων τεχνικών και πολιτικών λύσεων σε μεγάλη κλίμακα για την εφαρμογή της συναφούς ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής για τη μετάβαση σε βιώσιμες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, με την αναπαραγωγή θετικών αποτελεσμάτων, την ενσωμάτωση σχετικών σκοπών σε άλλες πολιτικές και σε πρακτικές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, την κινητοποίηση επενδύσεων και τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση.

Με το υποπρόγραμμα αυτό θα χρηματοδοτηθούν οι δραστηριότητες οι οποίες ανταποκρίνονται στα συγκεκριμένα θέματα που ορίζονται στις ετήσιες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων και βασίζονται στον κατάλογο των θεμάτων προτεραιότητας. Άλλες δραστηριότητες που σχετίζονται με την ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, οι οποίες δεν πληρούν τις ειδικές απαιτήσεις των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων που ορίζονται στο πλαίσιο αυτού του υποπρογράμματος, μπορούν να υποβληθούν στο πλαίσιο των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων του υποπρογράμματος «Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή».

Σκοπός του υποπρογράμματος θα είναι η διευκόλυνση της μετάβασης προς μια οικονομία που θα είναι ενεργειακά αποδοτική, κλιματικά ουδέτερη και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή και θα βασίζεται σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μέσω της χρηματοδότησης δράσεων συντονισμού και στήριξης σε ολόκληρη την Ευρώπη. Οι εν λόγω δράσεις αποσκοπούν στην άρση των φραγμών της αγοράς που παρεμποδίζουν την κοινωνικοοικονομική μετάβαση προς τη βιώσιμη ενέργεια, με τη συμμετοχή κυρίως πολλών ενδιαφερόμενων μερών μικρού και μεσαίου μεγέθους, διαφόρων παραγόντων, μεταξύ των οποίων τοπικές και περιφερειακές δημόσιες αρχές και μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, καθώς και με τη συμμετοχή των καταναλωτών.

Το υποπρόγραμμα θα συμβάλει στην υλοποίηση των δράσεων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας που σχετίζονται με την ενέργεια, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβουλίας «Κύμα ανακαινίσεων» για τον οικοδομικό τομέα, και θα δώσει τη δέουσα προσοχή σε εδάφη που δεν είναι συνδεδεμένα με τα ευρωπαϊκά δίκτυα, όπως οι εξόχως απόκεντρες περιφέρειες της ΕΕ. Θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων δίκαιης μετάβασης, πλαισιώνοντας τα εδάφη και τις ομάδες πολιτών που υφίστανται τις αρνητικές επιπτώσεις της μετάβασης από τα ορυκτά καύσιμα σε καθαρές μορφές ενέργειας, αναπτύσσοντας τις ικανότητες των φορέων

και προωθώντας τις επενδύσεις σε καθαρή ενέργεια, κυρίως στην ενεργειακή απόδοση και στις τοπικά διαθέσιμες, βιώσιμες, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Δεν θα περιλαμβάνονται δραστηριότητες που σχετίζονται με την τεχνολογική ανάπτυξη³⁰.

Για το υποπρόγραμμα «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας» για την περίοδο 2021-2024 διατίθεται ενδεικτικό ποσό ύψους 527 εκατ. EUR.

Σημαντικό μέρος του προϋπολογισμού αυτού θα χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση δράσεων συντονισμού και στήριξης (ΔΣΣ) στο πλαίσιο επιχορηγήσεων για ΑΔ για την υπό εξέταση τετραετία, ενώ η δυνατότητα χρηματοδότησης των ΤΕΔ προβλέπεται μόνο από το 2023 και μετά.

Θα καλύπτει δε τους ακόλουθους τομείς παρέμβασης:

- **Ανάπτυξη εθνικού, περιφερειακού και τοπικού πλαισίου πολιτικής για τη στήριξη της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας:**

Αύξηση της συνοχής της διακυβέρνησης της ενεργειακής μετάβασης σε διάφορα επίπεδα με την ενίσχυση του πολυμερούς διαλόγου και την ανάπτυξη της ικανότητας των δημόσιων αρχών να επιτυγχάνουν τους στόχους τους στο πλαίσιο των εθνικών σχεδίων για την ενέργεια και το κλίμα και/ή άλλων σχεδίων και στρατηγικών (π.χ. σχέδια δίκαιης μετάβασης, μακροπρόθεσμες στρατηγικές ανακαίνισης, στρατηγικές για την ηλεκτροδότηση του συστήματος μεταφορών). Στήριξη της ανάπτυξης και της αποτελεσματικής εφαρμογής πολιτικών για καθαρές μορφές ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας για τα προϊόντα και τους καταναλωτές ενέργειας, τόσο στην ΕΕ όσο και σε τρίτες χώρες. Στήριξη δράσεων που θέτουν σε πρακτική εφαρμογή τις εξουσιοδοτικές διατάξεις που περιλαμβάνονται στην ευρωπαϊκή νομοθεσία για τις καθαρές μορφές ενέργειας.

- **Επιτάχυνση της ανάπτυξης τεχνολογίας, της ψηφιοποίησης, των νέων υπηρεσιών και επιχειρηματικών μοντέλων και ενίσχυση των σχετικών επαγγελματικών δεξιοτήτων στην αγορά για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας:**

Παροχή στήριξης για την απαλλαγή των κτιρίων, της βιομηχανίας και του τριτογενούς τομέα από τις ανθρακούχες εκπομπές, με την προώθηση της υιοθέτησης καινοτόμων λύσεων από την αγορά, συμπεριλαμβανομένης της ψηφιοποίησης και του κυκλικού σχεδιασμού σύμφωνα με τον στόχο της κλιματικής ουδετερότητας. Επιτάχυνση της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, με την υποστήριξη της ανάπτυξης νέων υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας και καινοτόμων επιχειρηματικών μοντέλων. Η ανάπτυξη τεχνολογιών και καινοτόμων λύσεων πρέπει να συνοδεύεται από μέτρα για την αντιμετώπιση των φραγμών της αγοράς, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης για την ανάπτυξη και την εφαρμογή νέων δεξιοτήτων και πλαισίων (σήματα, πιστοποιητικά, τεχνολογικά και μη τεχνολογικά πρότυπα³¹, π.χ. για τη διαλειτουργικότητα κ.λπ.).

- **Προσέλκυση ιδιωτικής χρηματοδότησης για τη βιώσιμη ενέργεια:**

Για να επιτραπεί η κλιμάκωση των επενδύσεων στη βιώσιμη ενέργεια πρέπει να καταστούν διαθέσιμες διαφορετικές ροές κεφαλαίων με την αντιμετώπιση τόσο της προσφοράς όσο και της ζήτησης χρηματοδότησης, καθώς και με την αποτελεσματική χρήση των δημόσιων κονδυλίων. Οι δραστηριότητες από την πλευρά της προσφοράς περιλαμβάνουν: τη συλλογή δεδομένων, τη μεθοδολογία και την τεκμηριωμένη διαχείριση κινδύνων· την εναρμόνιση του ορισμού και της μέτρησης των βιώσιμων

³⁰ Η τεχνολογική ανάπτυξη, η έρευνα και η καινοτομία για τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη».

³¹ Όπως η οντολογία SAREF, <https://saref.etsi.org/>

επενδύσεων· την ανάπτυξη καινοτόμων χρηματοδοτικών μηχανισμών, προϊόντων, υπηρεσιών και πρακτικών· την τυποποίηση και τη συγκέντρωση έργων και επενδύσεων· την απλούστευση της διαδικασίας για τους επενδυτές· την ανάπτυξη ικανοτήτων και τη διεξαγωγή διαλόγου. Οι δραστηριότητες θα πρέπει να συμβάλλουν στην ενωσιακή πολιτική και νομοθεσία στον τομέα της βιώσιμης χρηματοδότησης³².

- **Στήριξη της ανάπτυξης τοπικών και περιφερειακών επενδυτικών έργων:**

Ανάπτυξη των ικανοτήτων των τοπικών δημόσιων αρχών και επενδυτών του ιδιωτικού τομέα, κυρίως των συλλογικών επενδυτών σε επίπεδο κοινότητας. Διευκόλυνση του διαλόγου με τον χρηματοπιστωτικό τομέα για την υλοποίηση επενδύσεων στον τομέα της βιώσιμης ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων εξατομικευμένων δράσεων που συμβάλλουν σε μια δίκαιη κοινωνία και σε μια δίκαιη ενεργειακή μετάβαση στις περιφέρειες της ΕΕ που εξαρτώνται περισσότερο από ορυκτά καύσιμα ή από διεργασίες υψηλής έντασης άνθρακα. Προώθηση δημόσιων συμβάσεων για έργα, προμήθειες και υπηρεσίες ενεργειακής απόδοσης και αποδοτικής χρήσης των πόρων. Στήριξη προσαρμοσμένων προσεγγίσεων για τους τοπικούς φορείς με σκοπό την ανάπτυξη επενδυτικών ιδεών, την υλοποίηση οργανωτικών καινοτομιών και τη συγκέντρωση έργων. Βελτίωση των συνθηκών της αγοράς και ανάπτυξη νέων ολοκληρωμένων προσφορών υπηρεσιών για βιώσιμη ενέργεια στα κτίρια, στις μεταφορές, στους λιμένες και στις ΜΜΕ.

- **Συμμετοχή και ενδυνάμωση των πολιτών στο πλαίσιο της μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας:**

Στήριξη των πολιτών ώστε να αναλάβουν ενεργό ρόλο στη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της παροχής στοχευμένης στήριξης για συλλογικές δράσεις, πρωτοβουλίες της κοινότητας και των πολιτών και ανάπτυξη νέων ενεργειακών υπηρεσιών και κοινωνικών καινοτομιών. Ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των τοπικών αρχών και των πρωτοβουλιών των πολιτών. Στήριξη δράσεων που συμβάλλουν στην άμβλυνση της ενεργειακής φτώχειας. Προώθηση του ενεργειακού γραμματισμού και των ενεργειακά βιώσιμων συμπεριφορών των πολιτών, ιδίως των νεότερων γενεών.

3. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΟΝΔΥΛΙΩΝ

Η πολυετής κατανομή των κονδυλίων στο πλαίσιο κάθε υποπρογράμματος μεταξύ των διαφόρων τύπων χρηματοδότησης (σε εκατ. EUR) παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί για την περίοδο 2021-2024³³.

Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την κατανομή των κονδυλίων ανά τύπο επιχορήγησης, συμπεριλαμβανομένου του μέγιστου ποσού για τα ΣΕΦ και τα ΣΟΕ, παρουσιάζονται στην ενότητα 4.1.2 παρακάτω.

Σε εκατ. EUR	Κατανομή κονδυλίων σε έργα βάσει του άρθρου 9 παράγραφος 3 του κανονισμού LIFE			Άλλες δραστηριότητες	Σύνολο 1+2+3+4
Υποπρόγραμμα σε εκατ. EUR	1) Έργα χρηματοδοτούμενα μέσω επιχορηγήσ	2) Συνδυαστικές πράξεις	3) Έργα χρηματοδοτούμενα μέσω άλλων μορφών χρηματοδότησ	4) Δραστηριότητες χρηματοδοτούμενες μέσω	

³² https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_en

³³ Για το υποπρόγραμμα «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας», οι επιχορηγήσεις ΑΔ θα περιλαμβάνουν ΔΣΣ και επιχορηγήσεις σε προσδιορισμένους δικαιούχους βάσει του άρθρου 195 στοιχείο στ) του δημοσιονομικού κανονισμού.

	εων		ης	δημόσιων συμβάσεων που δεν εμπίπτουν στο σημείο 3	
1. Φύση και βιοποικιλότητα	926,69	7,50	70,93	98,42	1 103,54
2. Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής	599,29	7,50	45,28	45,48	697,54
3. Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	419,07	0,00	45,25	41,20	505,52
4. Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας	412,22	0,00	85,00	29,86	527,08
ΣΥΝΟΛΟ	2 357,27	15,00	246,46	214,96	2 833,68

Σημείωση: Τα κονδύλια αυτά δεν περιλαμβάνουν τις δαπάνες στήριξης, οι οποίες ανέρχονται σε 106 εκατ. EUR.

Η κατανομή μεταξύ των διαφόρων τύπων χρηματοδότησης είναι ενδεικτική. Προβλέπεται η δυνατότητα τροποποιήσεων εντός των ακόλουθων ορίων:

- σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 4 του κανονισμού LIFE, τουλάχιστον το 60 % των δημοσιονομικών πόρων που διατίθενται σε έργα υποστηριζόμενα μέσω επιχορηγήσεων δράσης στο πλαίσιο του πεδίου «Περιβάλλον» αφορούν επιχορηγήσεις για έργα στο πλαίσιο του υποπρογράμματος «Φύση και βιοποικιλότητα»
- σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 3 του κανονισμού LIFE, τουλάχιστον το 85 % του προϋπολογισμού του προγράμματος LIFE διατίθεται σε επιχορηγήσεις, σε χρηματοδοτικά μέσα υπό τη μορφή συνδυαστικών πράξεων και σε έργα που χρηματοδοτούνται με άλλες μορφές χρηματοδότησης στον βαθμό που καθορίζεται στην ενότητα 5.5.

Οι δράσεις που κατανέμονται σε έργα σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 3 του κανονισμού LIFE ανέρχονται σε 2 372,27 εκατ. EUR, ποσό που αντιστοιχεί στο 83,7 % του προϋπολογισμού του προγράμματος LIFE (συμπεριλαμβανομένων των δαπανών στήριξης).

- σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 4 του κανονισμού LIFE, η Επιτροπή διασφαλίζει ότι οι πόροι που δεν χρησιμοποιήθηκαν σε συγκεκριμένη πρόσκληση υποβολής προτάσεων κατανέμονται εκ νέου μεταξύ των διαφόρων τύπων δράσεων που αναφέρονται στο άρθρο 11 παράγραφος 2 του κανονισμού LIFE στον ίδιο τομέα.

Η διαχείριση των ανωτέρω κονδυλίων μπορεί να είναι άμεση ή έμμεση εντός των ορίων του δημοσιονομικού κανονισμού και του κανονισμού LIFE.

4. ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

Το συνολικό ενδεικτικό ποσό που διατίθεται για επιχορηγήσεις για την περίοδο 2021-2024 ανέρχεται σε 2 357,27 δισ. EUR, εκ των οποίων το 97,65 % διατίθεται ενδεικτικά σε επιχορηγήσεις δράσης και το 2,35 % σε λειτουργικές επιχορηγήσεις.

Στη συνέχεια παρατίθενται αριθμητικά στοιχεία ανά τύπο δράσης και, κατά περίπτωση, ανά τομέα παρέμβασης. Σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 4 του κανονισμού LIFE, οι πόροι

που δεν χρησιμοποιήθηκαν σε συγκεκριμένη πρόσκληση υποβολής προτάσεων κατανέμονται εκ νέου μεταξύ των διαφόρων τύπων δράσεων στον ίδιο τομέα.

Σύμφωνα με το άρθρο 12 του κανονισμού LIFE, οι δράσεις που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα LIFE θα πρέπει να είναι κατ' εξαίρεση ανοικτές στη συμμετοχή των νομικών οντοτήτων όλων των τρίτων χωρών που δεν είναι συνδεδεμένες με το πρόγραμμα LIFE, υπό την προϋπόθεση ότι:

- η συμμετοχή τους είναι απαραίτητη για την επίτευξη των σκοπών της δράσης, ώστε να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων που πραγματοποιούνται εντός της Ένωσης και/ή σε υπερπόντιες χώρες και εδάφη που συνδέονται με αυτήν, και
- οι οντότητες αυτές επωμίζονται καταρχήν το κόστος της συμμετοχής τους στη δράση.

Τύπος δράσης	Κατανομή σε εκατ. EUR					Ποσοστό συγχρηματοδότησης ³⁴	Μέγιστη περίοδος επιλεξιμότητας
	Υποπρόγραμμα «Φύση και βιοποικιλότητα»	Υποπρόγραμμα «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής» του προγράμματος LIFE	Υποπρόγραμμα «Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή»	Υποπρόγραμμα «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας»	Σύνολο		
Τυπικά έργα δράσης	547,77	350,30	280,44	20,50	1 199,01	Μέχρι 60 % Μέχρι 67 % ή μέχρι 75 % υπό ειδικές προϋποθέσεις	10 έτη
Στρατηγικά έργα για τη φύση	280,00				280,00	Μέχρι 60 %	14 έτη
Στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα		210,70	125,00	0,00	335,70	Μέχρι 60 %	14 έτη
Τεχνική βοήθεια	15,42	13,28	2,85	1,60	33,16	Μέχρι 60 % Μέχρι 95 % υπό ειδικές προϋποθέσεις	5 έτη
Άλλες δράσεις	55,50	19,00	0,30	379,12	453,92	Μέχρι 95 % Μέχρι 100 % για τη συνέχιση του προγράμματος BEST	10 έτη
Λειτουργικές επιχορηγήσεις	28,00	6,00	10,48	11,00	55,48	Μέχρι 70 %	3 έτη
Σύνολο	926,69	599,29	419,07	412,22	2 357,27		

³⁴

Το ποσοστό συγχρηματοδότησης υπολογίζεται από τις επιλέξιμες δαπάνες του έργου.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού LIFE και του δημοσιονομικού κανονισμού, ορισμένες από τις δραστηριότητες που απαριθμούνται παρακάτω θα μπορούσαν να υλοποιηθούν υπό έμμεση διαχείριση, κατά περίπτωση, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών προϋποθέσεων για την υλοποίησή τους.

4.1. Επιχορηγήσεις δράσης

Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2 του κανονισμού LIFE, το πρόγραμμα LIFE μπορεί να παρέχει διάφορους τύπους επιχορήγησης δράσεων:

- 1) τυπικά έργα δράσης (ΤΕΔ)·
- 2) στρατηγικά έργα για τη φύση (ΣΕΦ)·
- 3) στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα (ΣΟΕ)·
- 4) έργα τεχνικής βοήθειας (ΕΤΒ)·
- 5) άλλες δράσεις (ΑΔ).

4.1.1. Τυπικά έργα δράσης (ΤΕΔ)

Τα έργα αυτά αντιπροσωπεύουν τα παραδοσιακά έργα LIFE με στόχο:

- την ανάπτυξη, την επίδειξη και την προώθηση καινοτόμων τεχνικών, μεθόδων και προσεγγίσεων·
- τη συμβολή στη γνωσιακή βάση και την εφαρμογή βέλτιστων πρακτικών·
- την υποστήριξη της ανάπτυξης, της εφαρμογής, της παρακολούθησης και της επιβολής της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση της διακυβέρνησης, ιδίως μέσω της αύξησης των ικανοτήτων των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, και τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών·
- την καταλυτική δράση για την ανάπτυξη επιτυχημένων τεχνικών και πολιτικών λύσεων σε μεγάλη κλίμακα για την εφαρμογή της συναφούς ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής, με την αναπαραγωγή αποτελεσμάτων, την ενσωμάτωση σχετικών σκοπών σε άλλες πολιτικές και σε πρακτικές του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, την κινητοποίηση επενδύσεων και τη βελτίωση της πρόσβασης σε χρηματοδότηση³⁵.

Το ενδεικτικό ποσό που διατίθεται για τα ΤΕΔ για την περίοδο 2021-2024 ανέρχεται σε 1,999 δισ. EUR, εκ των οποίων 13 εκατ. EUR θα διατεθούν εκ των προτέρων στα έργα του νέου ευρωπαϊκού Bauhaus. Σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 4 του κανονισμού LIFE, οι πόροι που δεν χρησιμοποιήθηκαν σε συγκεκριμένη πρόσκληση υποβολής προτάσεων κατανέμονται εκ νέου μεταξύ των διαφόρων τύπων δράσεων στον ίδιο τομέα.

4.1.1.1. Ποσοστό συγχρηματοδότησης

Κατά κανόνα, το ποσοστό συγχρηματοδότησης για το ΤΕΔ δεν υπερβαίνει το 60 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών του έργου, με εξαίρεση τα έργα για τη φύση και τη βιοποικιλότητα που αφορούν:

- κάθε οικότοπο ή είδος προτεραιότητας για την εφαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ (οδηγία της ΕΕ για τους οικοτόπους), όπως απαριθμούνται στα σχετικά παραρτήματα της εν λόγω οδηγίας,

³⁵ Άρθρο 2 παράγραφος 4 και άρθρο 3 παράγραφος 2 του κανονισμού LIFE.

- κάθε είδος πτηνού που θεωρείται «προτεραιότητα για χρηματοδότηση» από την επιτροπή για την προσαρμογή στην επιστημονική και τεχνική πρόοδο, που συστάθηκε σύμφωνα με το άρθρο 16 της οδηγίας 2009/147/EK (οδηγία της ΕΕ για τα πτηνά),
- κάθε τύπο οικοτόπου ή είδος που περιλαμβάνεται στα παραρτήματα της οδηγίας για τους οικοτόπους, η κατάσταση διατήρησης του οποίου έχει αξιολογηθεί ως μη ικανοποιητική – κακή και με πτωτική τάση (U2-) στις πλέον πρόσφατες διαθέσιμες αξιολογήσεις βιογεωγραφικών περιοχών σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο,
- κάθε τύπο οικοτόπου ή είδος (εκτός από τα είδη πτηνών) που έχει αξιολογηθεί σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά την κατάσταση απειλής του ως «απειλούμενος/-ο» ή χειρότερα στην πλέον επικαιροποιημένη δημοσιευμένη έκδοση των κόκκινων καταλόγων ειδών ή οικοτόπων στην Ευρώπη, (https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist/index_en.htm και https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/redlist_en.htm), μεταξύ άλλων και σε εδάφη που δεν καλύπτονται από τους εν λόγω καταλόγους,
- κάθε άλλο οικοτόπο ή είδος σε εδάφη που δεν καλύπτονται από τους ευρωπαϊκούς κόκκινους καταλόγους ειδών και οικοτόπων, που έχει αξιολογηθεί όσον αφορά την κατάσταση απειλής του ως «απειλούμενος/-ο» ή χειρότερα στην πλέον επικαιροποιημένη δημοσιευμένη έκδοση των παγκόσμιων κόκκινων καταλόγων ειδών ή οικοτόπων της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης και των Φυσικών Πόρων (IUCN).

Για τα εν λόγω έργα που αφορούν τη φύση και τη βιοποικιλότητα, το ποσοστό συγχρηματοδότησης θα μπορούσε να ανέλθει στο 75 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών, υπό την προϋπόθεση ότι το έργο στοχεύει αποκλειστικά και μόνο στους οικοτόπους και/ή τα είδη προτεραιότητας που περιγράφονται παραπάνω. Οι αιτούντες θα πρέπει να υποστηρίξουν στην πρότασή τους ότι όλες οι δράσεις είναι σαφώς προσαρμοσμένες προς όφελος οικοτόπων ή ειδών που πληρούν τις προϋποθέσεις για ποσοστό συγχρηματοδότησης 75 %.

Διαφορετικά, ένα έργο που στοχεύει ταυτόχρονα σε οικοτόπους και/ή είδη προτεραιότητας και σε οικοτόπους και/ή είδη που δεν αποτελούν προτεραιότητα μπορεί να λάβει ποσοστό συγχρηματοδότησης έως 67 %, υπό την προϋπόθεση ότι το έργο εστιάζει σαφώς στα εν λόγω είδη ή στους εν λόγω οικοτόπους προτεραιότητας και οι περισσότερες δράσεις του έχουν σχεδιαστεί για να στοχεύουν ρητά στα είδη ή στους οικοτόπους προτεραιότητας με άμεσο τρόπο, παρέχοντάς τους απτά άμεσα οφέλη. Οι προτάσεις στις οποίες αναφέρονται είδη ή οικοτόποι προτεραιότητας που θα ωφεληθούν έμμεσα μόνο από τις προβλεπόμενες δράσεις, ή οι οποίες στοχεύουν στα εν λόγω είδη ή στους εν λόγω οικοτόπους σε μικρό μόνο βαθμό, δεν θα είναι επιλέξιμες για ποσοστό συγχρηματοδότησης 67 %.

4.1.1.2. Περίοδος επιλεξιμότητας

Η μέγιστη περίοδος επιλεξιμότητας για τα ΤΕΔ είναι 10 έτη. Η περίοδος αυτή δικαιολογείται εάν ληφθεί υπόψη η πολυπλοκότητα ορισμένων έργων και το γεγονός ότι ενδέχεται να απαιτηθούν παρατάσεις λόγω απρόβλεπτων γεγονότων (π.χ. λόγω ακραίων καιρικών συνθηκών).

4.1.2. Στρατηγικά έργα (ΣΕ)

Τα ΣΕ περιλαμβάνουν:

- 1) στρατηγικά έργα για τη φύση·
- 2) στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα.

4.1.2.1. Στρατηγικά έργα για τη φύση (ΣΕΦ)

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1 του κανονισμού LIFE, τα ΣΕΦ υποστηρίζουν την επίτευξη των σκοπών της Ένωσης για τη φύση και τη βιοποικιλότητα μέσω της υλοποίησης συνεκτικών προγραμμάτων δράσης στα κράτη μέλη προκειμένου να ενσωματωθούν οι εν λόγω σκοποί και οι εν λόγω προτεραιότητες σε άλλες πολιτικές και χρηματοδοτικά μέσα, μεταξύ άλλων μέσω της συντονισμένης εφαρμογής των πλαισίων δράσης προτεραιότητας (ΠΑΠ) που εγκρίθηκαν δυνάμει της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

Τα ΣΕΦ θα στοχεύουν στις εξής στρατηγικές και σχέδια:

- στο ΠΑΠ βάσει του άρθρου 8 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και της άγριας χλωρίδας και πανίδας (οδηγία για τους οικοτόπους)· και
- σε άλλα σχέδια ή στρατηγικές που εγκρίνονται σε διεθνές, εθνικό, περιφερειακό ή πολυπεριφερειακό επίπεδο από τις αρχές που είναι αρμόδιες για τη φύση και τη βιοποικιλότητα και εφαρμόζουν την πολιτική ή τη νομοθεσία της ΕΕ για τη φύση και/ή τη βιοποικιλότητα και τα οποία περιλαμβάνουν συγκεκριμένες και μετρήσιμες δράσεις, ή στόχους, με σαφές χρονοδιάγραμμα και προϋπολογισμό.

Τα ΣΕΦ βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στην πείρα που έχει αποκτηθεί από ολοκληρωμένα έργα για τη φύση στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE 2014-2020. Ωστόσο, σε αντίθεση με τα ολοκληρωμένα έργα για τη φύση που εστίαζαν αποκλειστικά και μόνο στην εφαρμογή των πλαισίων δράσης προτεραιότητας (ΠΑΠ), τα ΣΕΦ έχουν ευρύτερο πεδίο εφαρμογής σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 και εστιάζουν περισσότερο στην ενσωμάτωση κλιματικών πτυχών.

Ανάλογα με τις ανάγκες των οικείων κρατών μελών (ή περιφερειών), όπως προσδιορίζονται στα ΠΑΠ ή σε άλλα σχέδια για τη φύση και για τη βιοποικιλότητα (τα οποία πρέπει να είναι διαθέσιμα κατά τον χρόνο υποβολής μιας πλήρους πρότασης ΣΕΦ), το σύνολο των μέτρων που θα περιλαμβάνονται σε ένα πρόγραμμα δράσεων ΣΕΦ περιλαμβάνει τα εξής:

- δράσεις θεσμικής στήριξης και ανάπτυξης ικανοτήτων·
- κινητοποίηση και συντονισμό πρόσθετης χρηματοδότησης για συμπληρωματικές δράσεις, ιδίως από άλλα χρηματοδοτικά μέσα και προγράμματα της ΕΕ.

Επιπλέον, τα ΣΕΦ μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα διατήρησης της φύσης, ιδίως όταν αυτά δεν μπορούν να υποστηριχθούν μέσω άλλων χρηματοδοτικών προγραμμάτων της ΕΕ.

Οι αρχές που είναι αρμόδιες για τη φύση και τη βιοποικιλότητα και υπεύθυνες για την υλοποίηση των ΠΑΠ συμμετέχουν στις προτάσεις ΣΕΦ είτε ως αιτούντες είτε, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, ως συνδεδεμένοι δικαιούχοι.

Η ενδεικτική κατανομή των ΣΕΦ κατά την περίοδο 2021-2027 θα πρέπει να έχει ως εξής:

Στοιχεία αναφοράς: Δεδομένα της Eurostat	Χώρες	Συντελεστής
Κράτη μέλη μικρότερου μεγέθους (κάτω από 30 000 km ²)	Κύπρος, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Σλοβενία	1

Κράτη μέλη μεσαίου μεγέθους (από 30 000 έως 100 000 km ²)	Βέλγιο, Τσεχία, Δανία, Εσθονία, Ιρλανδία, Κροατία, Λετονία, Λιθουανία, Ουγγαρία, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία, Σλοβακία	2
Κράτη μέλη μεγαλύτερου μεγέθους (πάνω από 100 000 km ²)	Βουλγαρία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Πολωνία, Ρουμανία, Φινλανδία, Σουηδία	3

Ο συντελεστής που χρησιμοποιείται για κάθε ομάδα χωρών καθορίζει το ενδεικτικό μέγεθος της στήριξης που παρέχεται ανά χώρα μέσω των ΣΕΦ κατά την περίοδο 2021-2027.

Ο συντελεστής στον ανωτέρω πίνακα δηλώνει το ενδεικτικό μερίδιο ενωσιακής συγχρηματοδότησης που είναι διαθέσιμο για τα ΣΕΦ κατά την περίοδο 2021-2027, λαμβανομένου υπόψη ότι ο συντελεστής 1 αντιστοιχεί ενδεικτικά σε 10 εκατ. EUR, ο συντελεστής 2 σε 20 εκατ. EUR και ο συντελεστής 3 σε 30 εκατ. EUR ενωσιακής συγχρηματοδότησης. Μολονότι όλα τα κράτη μέλη παροτρύνονται να υποβάλουν μία ενιαία μεγάλη πρόταση ΣΕΦ, το ύψος της οποίας θα πρέπει να βασίζεται στον ανωτέρω πίνακα, η στήριξη στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE μπορεί να διαιρεθεί σε δύο ή περισσότερα ΣΕΦ στα κράτη μέλη, όπου αυτό δικαιολογείται. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η μέγιστη δυνατή γεωγραφική κάλυψη των κρατών μελών της ΕΕ από τα ΣΕΦ έως το 2027, οι περιφερειακές αρχές που εξετάζουν το ενδεχόμενο να υποβάλουν ΣΕΦ παροτρύνονται ιδιαιτέρως να συνεργαστούν με άλλες περιφέρειες κατά την προετοιμασία της πρότασής τους.

Παρότι επιδιώκεται γεωγραφική ισορροπία, η χορήγηση των επιχορηγήσεων θα εξακολουθεί να είναι ανταγωνιστική. Δεν θα χορηγούνται επιχορηγήσεις για προτάσεις οι οποίες, κατόπιν αξιολόγησης, δεν έχουν συγκεντρώσει την ελάχιστη απαιτούμενη βαθμολογία. Πρόταση από κράτος μέλος που δεν έχει λάβει ακόμη επιχορήγηση για κάποιο ΣΕΦ θα χρηματοδοτείται κατά προτεραιότητα σε σχέση με άλλες προτάσεις κρατών μελών που έχουν ήδη ένα ή περισσότερα ΣΕΦ μόνον εάν υπερβαίνει την ελάχιστη απαιτούμενη βαθμολογία.

Συνιστάται ιδιαίτερα η συντονισμένη υλοποίηση των ΣΕΦ μεταξύ των κρατών μελών, με τη χρήση επίσης των διακρατικών πλατφορμών συντονισμού και συνεργασίας στο πλαίσιο των μακροπεριφερειακών στρατηγικών της ΕΕ, όταν τα κράτη μέλη συμμετέχουν σε τέτοιες στρατηγικές³⁶.

Οι χρονικές επικαλύψεις μεταξύ των ολοκληρωμένων έργων για τη φύση και των ΣΕΦ σε ένα συγκεκριμένο κράτος μέλος ή σε μια συγκεκριμένη περιφέρεια δεν αποκλείονται εκ των προτέρων εάν υπάρχει σαφήνεια σχετικά με την προστιθέμενη αξία και τη θεματική συμπληρωματικότητα του ΣΕΦ σε σύγκριση με τα ολοκληρωμένα έργα.

4.1.2.2. Στρατηγικά ολοκληρωμένα έργα (ΣΟΕ)

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 του κανονισμού LIFE, τα έργα αυτά στηρίζουν την υλοποίηση, σε περιφερειακή, πολυπεριφερειακή, εθνική ή υπερεθνική κλίμακα, περιβαλλοντικών ή κλιματικών στρατηγικών ή σχεδίων δράσης που αναπτύσσονται από τις αρχές των κρατών μελών και που απαιτούνται από συγκεκριμένη περιβαλλοντική, κλιματική και σχετική ενεργειακή νομοθεσία ή πολιτική της Ένωσης, διασφαλίζοντας παράλληλα τη

³⁶ Οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές της ΕΕ αποτελούν πλαίσια συνεργασίας για τον καλύτερο συντονισμό των δράσεων και των ταμείων σε συγκεκριμένη διακρατική γεωγραφική περιοχή (μακροπεριφέρεια) και έχουν ως κοινή προτεραιότητα το περιβάλλον (συμπεριλαμβανομένης της προστασίας της φύσης) και το κλίμα. Τα βασικά χαρακτηριστικά των στρατηγικών είναι η διατομεακή προσέγγιση, η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και η συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών. Πληροφορίες: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/macro-regional-strategies/.

συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών και προάγοντας τον συντονισμό και την κινητοποίηση τουλάχιστον άλλης μίας ενωσιακής, εθνικής ή ιδιωτικής πηγής χρηματοδότησης.

Οι στρατηγικές και τα σχέδια στα οποία στοχεύουν τα ΣΟΕ θα είναι τα εξής:

- Στο πλαίσιο του υποπρογράμματος «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής»:
 - κυκλική οικονομία: εθνικά ή περιφερειακά σχέδια δράσης, στρατηγικές, χάρτες πορείας ή παρεμφερή έγγραφα για την κυκλική οικονομία³⁷, που
 - έχουν εγκριθεί επισήμως,
 - περιλαμβάνουν συγκεκριμένες και μετρήσιμες δράσεις ή στόχους, με σαφές χρονοδιάγραμμα, και
 - συνάδουν με τους στόχους του σχεδίου δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία ή τους συμπληρώνουν,
 - απόβλητα: εθνικά και περιφερειακά σχέδια διαχείρισης αποβλήτων (ΣΔΑ), σύμφωνα με το άρθρο 28 της οδηγίας-πλαisiού για τα απόβλητα, και/ή προγράμματα πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων, όπως απαιτούνται βάσει του άρθρου 29 της οδηγίας-πλαisiού για τα απόβλητα,
 - ύδατα: σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών (ΣΔΛΑΠ) σύμφωνα με το παράρτημα VII της οδηγίας-πλαisiού για τα ύδατα, σχέδια διαχείρισης κινδύνων πλημμύρας (ΣΔΚΠ) σύμφωνα με την οδηγία για τις πλημμύρες, θαλάσσιες στρατηγικές σύμφωνα με την οδηγία-πλαisiού για τη θαλάσσια στρατηγική,
 - αέρας: σχέδια για την ποιότητα του αέρα σύμφωνα με την οδηγία για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα ή εθνικά προγράμματα ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης σύμφωνα με την οδηγία για τα εθνικά ανώτατα όρια εκπομπών
- στο πλαίσιο του υποπρογράμματος «Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή»:
 - εθνικά σχέδια για την ενέργεια και το κλίμα (ΕΣΕΚ, κανονισμός (ΕΕ) 2018/1999 για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα),
 - εθνικά σχέδια δράσης για την ενεργειακή απόδοση (ΕΣΔΕΑ),
 - εθνικές ή περιφερειακές στρατηγικές ή αντίστοιχα σχέδια δράσης προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή,
 - αστικά σχέδια δράσης ή σχέδια δράσης με τη συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων τα οποία προετοιμάζουν τη μετάβαση προς μια κοινωνία που θα είναι κλιματικά ουδέτερη και/ή ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή,

³⁷ Ως σχέδιο δράσης, στρατηγική, χάρτης πορείας ή παρεμφερές έγγραφο για την κυκλική οικονομία νοείται επίσημο έγγραφο, που εγκρίνεται μέσω της σχετικής νομοθετικής διαδικασίας σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, το οποίο περιγράφει ένα όραμα και προτείνει μια πορεία δράσεων/πολιτικών για την επιτάχυνση της μετάβασης προς μια κυκλική οικονομία σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, σύμφωνα με τους στόχους του σχεδίου δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία. Στο έγγραφο αυτό θα πρέπει να υιοθετείται ολοκληρωμένη προσέγγιση, η οποία θα στοχεύει, μεταξύ άλλων, στον κύκλο ζωής των προϊόντων και/ή των υλικών. Για να θεωρηθεί το σχέδιο επιλέξιμο, πρέπει να έχει συγκεκριμένους και μετρήσιμους στόχους, δράσεις ή μέτρα —με σαφή χρονοδιαγράμματα— που καθιστούν δυνατή την παρακολούθηση της συμβολής του ολοκληρωμένου έργου στην υλοποίησή του. Η ονομασία μπορεί να διαφοροποιείται, π.χ. στρατηγικές για την κυκλική οικονομία, χάρτες πορείας για την κυκλική οικονομία, πλαίσια κυκλικής οικονομίας κ.λπ. Κατά προτίμηση, τα σχέδια θα πρέπει να γεφυρώνουν διαφορετικούς τομείς πολιτικής και να περιλαμβάνουν διυπουργικό συντονισμό. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι εν λόγω στρατηγικές-πλαίσια συγκαταλέγονται στους πλέον αποτελεσματικούς τρόπους για την προώθηση της κυκλικής οικονομίας στα κράτη μέλη και παροτρύνει ιδιαίτερώς τα κράτη μέλη να τις θεσπίσουν και να τις εφαρμόσουν.

- εθνικές, περιφερειακές ή ειδικές ανά κλάδο/τομέα στρατηγικές μετριασμού των αερίων του θερμοκηπίου ή χάρτες πορείας για την οικονομία που συμβάλλουν στην κλιματική ουδετερότητα.

Η Επιτροπή θα προσπαθήσει να διασφαλίσει τη μέγιστη γεωγραφική κάλυψη για τα ΣΟΕ με ενδεικτική κατανομή τουλάχιστον ενός ΣΟΕ ανά κράτος μέλος στο πλαίσιο κάθε υποπρογράμματος.

Για τα ΣΟΕ σε διακρατική κλίμακα, συνιστάται η χρήση των διακρατικών πλατφορμών συντονισμού και συνεργασίας που παρέχονται από τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές της ΕΕ, όταν τα κράτη μέλη συμμετέχουν σε τέτοιες στρατηγικές.

4.1.2.3. Μέγιστα ποσά

Μετά τη θετική πείρα που αποκτήθηκε από τα ολοκληρωμένα έργα στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE 2014-2020, το μέγιστο συνολικό ποσό που θα διατεθεί για τα ΣΕΦ θα ανέλθει σε 280 εκατ. EUR, ποσό που αντιστοιχεί στο 30 % του συνολικού προϋπολογισμού που διατίθεται για επιχορηγήσεις στο πλαίσιο του υποπρογράμματος «Φύση και βιοποικιλότητα». Το μέγιστο συνολικό ποσό που διατίθεται σε ΣΟΕ στο πλαίσιο των υποπρογραμμάτων «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής» και «Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» θα ανέλθει σε 336 εκατ. EUR, ποσό που αντιστοιχεί στο 33 % του συνολικού προϋπολογισμού που διατίθεται για επιχορηγήσεις στο πλαίσιο των εν λόγω υποπρογραμμάτων. Το συνολικό ποσό που θα διατεθεί στα ΣΕΦ και στα ΣΟΕ θα ανέλθει περίπου στο 26 % του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος LIFE που διατίθεται για επιχορηγήσεις.

4.1.2.4. Ποσοστό συγχρηματοδότησης

Για τα ΣΕΦ και τα ΣΟΕ, το ποσοστό συγχρηματοδότησης δεν υπερβαίνει το 60 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών του έργου.

4.1.2.5. Περίοδος επιλεξιμότητας

Δεδομένου ότι τα στρατηγικά σχέδια καλύπτουν την υλοποίηση του σχεδίου δράσεων, η μέγιστη περίοδος επιλεξιμότητας είναι 14 έτη.

4.1.3. Έργα τεχνικής βοήθειας (έργα TB)

Σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 3 του κανονισμού LIFE, τα έργα τεχνικής βοήθειας μπορούν να περιλαμβάνουν τις ακόλουθες δραστηριότητες:

- τη συμμετοχή σε τυπικά έργα δράσης και την προετοιμασία ΣΕΦ και ΣΟΕ (TB-ΠΕ)·
- την προετοιμασία για τη διευκόλυνση της κλιμάκωσης και της αναπαραγωγής των αποτελεσμάτων από άλλα έργα που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα LIFE, από τα πρόδρομα προγράμματά του LIFE ή από άλλα ενωσιακά προγράμματα και για την πρόσβαση σε άλλα χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης (TB-A)·
- την ανάπτυξη των ικανοτήτων των αρχών των κρατών μελών στα οποία η ουσιαστική συμμετοχή στο πρόγραμμα LIFE είναι χαμηλή, με σκοπό τη βελτίωση των υπηρεσιών των εθνικών σημείων επαφής σε ολόκληρη την ΕΕ και τη βελτίωση της συνολικής ποιότητας των προτάσεων που υποβάλλονται (TB-ΙΚ).

Το ενδεικτικό ποσό για τα έργα TB ανέρχεται σε 33,16 εκατ. EUR. Αυτό θα μπορούσε να αυξηθεί κατά το ποσό που προβλέπεται για συνδυαστικές πράξεις που αναφέρονται παρακάτω (βλέπε ενότητα 5.3.1) σε περίπτωση που, λαμβανομένου υπόψη του σχετικού σταδίου ανάπτυξης των επενδύσεων, θα ήταν σκόπιμο να χορηγηθούν επιχορηγήσεις που δεν συνοδεύονται από χρηματοδοτικά μέσα.

Για την περίοδο 2021-2024 προβλέπεται η ακόλουθη ενδεικτική προκαταρκτική κατανομή των κονδυλίων, λαμβανομένου υπόψη ότι οι πόροι που δεν χρησιμοποιήθηκαν θα μπορούσαν να κατανεμηθούν εκ νέου μεταξύ των διαφόρων τύπων έργων στο πλαίσιο του ίδιου τομέα σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 4 του κανονισμού LIFE:

- για TB-ΠΕ, ενδεικτικά 3,16 εκατ. EUR·
- για TB-ΙΚ, 9 εκατ. EUR·
- για TB-A περίπου 21 εκατ. EUR.

4.1.3.1. Ποσοστό συγχρηματοδότησης

Το μέγιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης για έργα TB θα ανέρχεται στο 60 % των επιλέξιμων δαπανών, με εξαίρεση τα έργα για τη βελτίωση της ουσιαστικής συμμετοχής στο πρόγραμμα LIFE (TB-ΙΚ). Τα έργα αυτά που σχετίζονται με τις δραστηριότητες των αρχών των κρατών μελών, όπως ορίζονται στο άρθρο 11 παράγραφος 4 του κανονισμού LIFE, θα έχουν μέγιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης 95 % των επιλέξιμων δαπανών σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 4 του κανονισμού LIFE.

4.1.3.2. Έργα για την προετοιμασία ΣΕΦ ή ΣΟΕ (TB-ΠΕ)

Τα εν λόγω έργα αποσκοπούν στην παροχή χρηματοδοτικής στήριξης για τη διευκόλυνση των αιτούντων κατά την προετοιμασία ενός ΣΕΦ ή ΣΟΕ για μέγιστη συνεισφορά στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE ύψους 70 000 EUR.

Αντιπροσωπεύουν τη συνέχιση των έργων τεχνικής βοήθειας που χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE 2014-2020.

4.1.3.3. Έργα για τη διευκόλυνση της κλιμάκωσης ή της αναπαραγωγής των αποτελεσμάτων (TB-A)

Τα εν λόγω έργα αποσκοπούν στη διευκόλυνση της κλιμάκωσης ή της αναπαραγωγής των αποτελεσμάτων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE ή, κατά περίπτωση, στην επίτευξη των σκοπών του προγράμματος LIFE στο πλαίσιο άλλων ταμείων της ΕΕ, μεταξύ άλλων με την προετοιμασία της πρόσβασης σε άλλα χρηματοδοτικά μέσα της Ένωσης.

Τα εν λόγω προγράμματα θα μπορούσαν να συγχρηματοδοτήσουν τις δραστηριότητες που είναι αναγκαίες:

- 1) για την προετοιμασία της κλιμάκωσης και/ή της αναπαραγωγής των αποτελεσμάτων προηγούμενων έργων του προγράμματος LIFE ή άλλων προγραμμάτων της Ένωσης·
- 2) για τη διευκόλυνση της πρόσβασης μιας πράξης που συμβάλλει στους σκοπούς του προγράμματος LIFE στο πρόγραμμα InvestEU ή σε άλλα χρηματοδοτικά μέσα.

Φαίνεται ότι αυτή η στήριξη για επενδύσεις και αναπαραγωγή έχει στρατηγική σημασία για τη στήριξη της υλοποίησης πράσινων επενδύσεων στην πράξη.

Θα διατεθούν χρηματοδοτικοί πόροι για τη χρηματοδότηση πράσινων επενδύσεων — για παράδειγμα, δημιουργία μιας νέας πρωτοβουλίας για το φυσικό κεφάλαιο και την κυκλική οικονομία στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU, η οποία θα κινητοποιήσει κατά την επόμενη δεκαετία τουλάχιστον 10 δισ. EUR, εκ των οποίων 3 δισ. EUR προβλέπονται για την περίοδο 2021-2024. Ωστόσο, η ζήτηση για επενδύσεις σε περιβαλλοντικά έργα έρχεται συχνά αντιμέτωπη με σημαντικούς φραγμούς, όπως η περιορισμένη διοικητική ικανότητα των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών, η έλλειψη ευαισθητοποίησης και εμπειρογνωσίας των φορέων υλοποίησης του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα όσον αφορά τη βιωσιμότητα, η αντίληψη περί υψηλού κινδύνου, η ανάγκη μακροπρόθεσμης προοπτικής για την οικονομική απόδοση των επενδύσεων και οι ανησυχίες σχετικά με την τραπεζική ελκυστικότητα των έργων.

Η κατάσταση αυτή συνεπάγεται την ανάγκη ειδικής χρηματοδοτικής στήριξης για τη δημιουργία μιας σειράς καινοτόμων και βιώσιμων έργων.

Αυτή η χρηματοδοτική στήριξη θα μπορούσε να λάβει τη μορφή επιχορηγήσεων για την εκπόνηση ορισμένων προκαταρκτικών μελετών ή συνδυαστικών πράξεων, σε περίπτωση που οι επιχορηγήσεις συνοδεύονται από επιστρεπτέους πόρους, όπως δάνεια, χρηματοδότηση μετοχικού κεφαλαίου ή δημοσιονομική στήριξη (βλέπε ενότητα 5.3.1).

4.1.3.4. Έργα για την ανάπτυξη των ικανοτήτων των αρχών των κρατών μελών με χαμηλή ουσιαστική συμμετοχή (TB-IK)

Τα εν λόγω έργα TB αποσκοπούν στην ενίσχυση της ικανότητας των αρχών των κρατών μελών να βελτιώσουν την ουσιαστική συμμετοχή τους στο πρόγραμμα LIFE.

Χαμηλή ουσιαστική συμμετοχή: ορισμός

Η έννοια της «χαμηλής ουσιαστικής συμμετοχής» περιλαμβάνει τις έννοιες της χαμηλής συμμετοχής και της αναποτελεσματικής συμμετοχής.

Αυτά τα δύο στοιχεία θα σταθμίζονται, όπως αναφέρεται στην αιτιολογική σκέψη 32 του κανονισμού LIFE, λαμβάνοντας υπόψη: τον πληθυσμό και την πληθυσμιακή πυκνότητα, τη συνολική έκταση των περιοχών του δικτύου Natura 2000 για κάθε κράτος μέλος, εκφρασμένη ως ποσοστό της συνολικής έκτασης Natura 2000, και το ποσοστό του εδάφους ενός κράτους μέλους που καλύπτεται από περιοχές του δικτύου Natura 2000.

Για τον συντελεστή του κράτους μέλους (MSf) θα λαμβάνονται υπόψη τα εξής στοιχεία:

- A = ο πληθυσμός (% του πληθυσμού της ΕΕ)
- B = η πληθυσμιακή πυκνότητα (% σε σύγκριση με τη μέγιστη πληθυσμιακή πυκνότητα)
- Γ = η έκταση του δικτύου Natura 2000 (% της συνολικής έκτασης Natura 2000 της ΕΕ)
- Δ = η έκταση του δικτύου Natura 2000 (% της συνολικής έκτασης του κράτους μέλους)

Δεδομένου ότι το υποπρόγραμμα «Φύση και Βιοποικιλότητα» αντιπροσωπεύει περίπου το 40 % του συνολικού προϋπολογισμού, τα στοιχεία Γ και Δ θα λαμβάνονται υπόψη έως ποσοστού 40 %.

$$MSf = (A+B) * 40 \% (\Gamma+\Delta)$$

Για τον ορισμό της «χαμηλής ουσιαστικής συμμετοχής», η Επιτροπή σκοπεύει να λαμβάνει υπόψη δύο κριτήρια:

1. τη χαμηλή συμμετοχή: μια χώρα καταγράφει χαμηλή συμμετοχή όταν το ποσοστό των υποβαλλόμενων προτάσεων, διαιρούμενο διά τον ως άνω συντελεστή για την εν λόγω χώρα, εμπίπτει στα δύο χαμηλότερα τρίτα·
2. την αναποτελεσματική συμμετοχή: μια χώρα παρουσιάζει αναποτελεσματική συμμετοχή όταν το ποσοστό επιτυχίας (αριθμός έργων για τα οποία χορηγήθηκε επιχορήγηση από τις προτάσεις που υποβλήθηκαν), διαιρούμενο διά τον ανωτέρω συντελεστή για την εν λόγω χώρα, εμπίπτει στα δύο χαμηλότερα τρίτα.

Κάθε χώρα που εμπίπτει σε μία από τις δύο προαναφερόμενες κατηγορίες θα θεωρείται επιλέξιμη για τα εν λόγω έργα.

Κάθε χώρα θα μπορεί να λάβει μόνο μία TB-IK για χαμηλή ουσιαστική συμμετοχή κατά την περίοδο που καλύπτεται από το παρόν πολυετές πρόγραμμα εργασίας.

Ο υπολογισμός για τον προσδιορισμό των επιλέξιμων χωρών θα πραγματοποιείται από την Επιτροπή λαμβανομένων υπόψη των τριών τελευταίων ετών για τα οποία υπάρχουν

διαθέσιμα στοιχεία. Τα αποτελέσματα θα παρουσιάζονται στα κράτη μέλη πριν από την προκήρυξη κάθε πρόσκλησης υποβολής προτάσεων.

Επιλέξιμες δραστηριότητες

Η Επιτροπή αναμένει ότι κάθε πρόταση θα βασίζεται σε ανάλυση αναγκών, στην οποία θα προσδιορίζονται οι πλέον αποτελεσματικές δραστηριότητες για την αντιμετώπιση του ποσοστού χαμηλής και/ή αναποτελεσματικής συμμετοχής των διαφόρων τύπων αιτούντων (δημόσιοι οργανισμοί, ιδιωτικοί φορείς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών).

Επιλέξιμες είναι οι εξής δραστηριότητες:

- δράσεις υλοποίησης, όπως δραστηριότητες κατάρτισης, στοχευμένες εκστρατείες πληροφόρησης
- δράσεις παρακολούθησης και αξιολόγησης για την εκτίμηση του πραγματικού αντικτύπου των δράσεων υλοποίησης
- δράσεις επικοινωνίας και πληροφόρησης
- δράσεις για τη διαχείριση και τον ποιοτικό έλεγχο έργων.

Η Επιτροπή αναμένει ότι ο προϋπολογισμός θα είναι ανάλογος προς τις δραστηριότητες που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο κάθε έργου για την αντιμετώπιση του ποσοστού χαμηλής και/ή αναποτελεσματικής συμμετοχής των διαφόρων τύπων αιτούντων.

4.1.3.5. Μέγιστη περίοδος επιλεξιμότητας για την υλοποίηση των έργων TB

Λαμβανομένων υπόψη των διαφόρων θεμάτων που καλύπτονται από τα έργα TB, η μέγιστη περίοδος επιλεξιμότητας είναι 5 έτη.

4.1.4. Άλλες δράσεις (AD)

Η Επιτροπή έχει προσδιορίσει ορισμένες ειδικές ανάγκες που πρέπει να αντιμετωπιστούν μέσω «άλλων δράσεων».

Σύμφωνα με το άρθρο 11 παράγραφος 2 στοιχείο ε) του κανονισμού LIFE, οι «άλλες δράσεις» θα περιλαμβάνουν τα εξής:

- Δράσεις συντονισμού και στήριξης (ΔΣΣ) για τη μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την αύξηση της ενεργειακής απόδοσης. Οι δράσεις αυτές αποσκοπούν στην άρση των φραγμών της αγοράς που παρεμποδίζουν την κοινωνικοοικονομική μετάβαση προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην αύξηση της ενεργειακής απόδοσης, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης ικανοτήτων, της διάδοσης πληροφοριών και γνώσεων και της ευαισθητοποίησης.
- Μικρό πρόγραμμα επιχορηγήσεων για τη βιοποικιλότητα (BEST).

Με βάση την πείρα από τα μικρά προγράμματα επιχορηγήσεων στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας BEST της ΕΕ, θα προκηρυχθούν προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για τη χορήγηση μικρών επιχορηγήσεων (με μέγιστη συγχρηματοδότηση από την ΕΕ ύψους 100 000 EUR) στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες και στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων και τη βιώσιμη χρήση των οικοσυστημικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων προσεγγίσεων που βασίζονται στα οικοσυστήματα για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τον μετριασμό της.

- Έργα που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της συνεργασίας με τις κοινότητες γνώσης και καινοτομίας (ΚΓΚ) του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας³⁸ (EIT), ιδίως έργα που συμβάλλουν στην επίτευξη των σκοπών του σχεδίου δράσης της ΕΕ για την κυκλική οικονομία και στην υλοποίηση του σχεδίου αυτού, τα οποία υλοποιούνται από πανεπιστήμια, ερευνητικούς οργανισμούς, επιχειρήσεις και/ή ΜΜΕ που συμμετέχουν σε ΚΓΚ.
- Επιχορηγήσεις δράσης υπέρ των οργανισμών που αναφέρονται στο παράρτημα Ι του κανονισμού LIFE (βλέπε επίσης σημείο 2 της ενότητας 4.3 παρακάτω).
- Πρόσθετα έργα που ανταποκρίνονται στις νομοθετικές προτεραιότητες και στις προτεραιότητες πολιτικής της Ένωσης θα μπορούσαν επίσης να καθορίζονται σε ετήσια βάση, κατόπιν διαβούλευσης με τα κράτη μέλη (ΕΝΠ).
- Άλλα ειδικά έργα που χρηματοδοτούνται σύμφωνα με το άρθρο 195 του δημοσιονομικού κανονισμού για τη στήριξη ενωσιακών πολιτικών που σχετίζονται με τους τομείς του περιβάλλοντος και της δράσης για το κλίμα θα προσδιοριστούν κατά την υλοποίηση του παρόντος προγράμματος εργασίας.

Το ενδεικτικό ποσό για τις ΑΔ ανέρχεται σε 454 εκατ. EUR.

Η Επιτροπή θα είναι πιο περιοριστική στον ορισμό των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων για τις εν λόγω δράσεις απ' ό,τι στην περίπτωση των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων από τη βάση προς την κορυφή, όπου ο προσδιορισμός των αναγκών και των σχετικών πιθανών λύσεων εμπίπτει στην αρμοδιότητα των αιτούντων.

4.1.4.1. Ποσοστό συγχρηματοδότησης

Το μέγιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης για τις «άλλες δράσεις» ανέρχεται στο 95 % των επιλέξιμων δαπανών, εκτός από τις μικρές επιχορηγήσεις για τη βιοποικιλότητα στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες και στις υπερπόντιες χώρες και εδάφη που αποτελούν συνέχεια του προγράμματος BEST, στο πλαίσιο του οποίου η συγχρηματοδότηση από την ΕΕ ανέρχεται κατ' ανώτατο όριο στο 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

4.1.4.2. Περίοδος επιλεξιμότητας για την υλοποίηση των «άλλων δράσεων»

Λαμβανομένων υπόψη των διαφόρων θεμάτων που καλύπτονται από τις «άλλες δράσεις», η μέγιστη περίοδος επιλεξιμότητας είναι 10 έτη.

4.2. Διαδικασία υποβολής και επιλογής για επιχορηγήσεις δράσης

Προβλέπονται διαφορετικές διαδικασίες για τη χορήγηση επιχορηγήσεων δράσης. Η επιλογή της διαδικασίας θα εξαρτηθεί από τον διαθέσιμο χρόνο για την προκήρυξη της πρόσκλησης και την αξιολόγηση των προτάσεων και/ή από τον αναμενόμενο όγκο των προτάσεων στο πλαίσιο κάθε υποπρογράμματος:

- Διαδικασία ενός σταδίου που θα χρησιμοποιείται για:
 1. τυπικά έργα δράσης,
 2. έργα ΤΒ, και
 3. «άλλες δράσεις».

³⁸ Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT) είναι ένα ανεξάρτητο όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ιδρύθηκε το 2008 με σκοπό την επίτευξη καινοτομίας σε ολόκληρη την Ευρώπη. Το EIT φέρει σε επαφή κορυφαίους επιχειρηματικούς, εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς οργανισμούς για την εξεύρεση λύσεων σε παγκόσμιες προκλήσεις.

- Διαδικασία δύο σταδίων που θα χρησιμοποιείται για:

- ΣΕΦ και ΣΟΕ.

Η διαδικασία δύο σταδίων μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για τα τυπικά έργα δράσης.

4.2.1. Διαδικασία ενός σταδίου για ΤΕΔ, έργα ΤΒ και «άλλες δράσεις»

Η διαδικασία ενός σταδίου οργανώνεται ως εξής:

1. Κατόπιν πρόσκλησης υποβολής προτάσεων, υποβάλλονται πλήρεις προτάσεις.
2. Οι προτάσεις ελέγχονται ως προς τη συμμόρφωσή τους με τα κριτήρια σχετικά με το παραδεκτό, την επιλεξιμότητα, την επιλογή και τον αποκλεισμό. Η σειρά των ελέγχων μπορεί να προσαρμοστεί σύμφωνα με τον δημοσιονομικό κανονισμό, ώστε να διασφαλίζεται η μέγιστη αποτελεσματικότητα της διαδικασίας αξιολόγησης.
3. Πλήρης αξιολόγηση των προτάσεων με βάση τα κριτήρια ανάθεσης που αναφέρονται κατωτέρω:

1. Συνάφεια (0-20)

- Συνάφεια της συνεισφοράς με έναν ή περισσότερους από τους ειδικούς σκοπούς του προγράμματος LIFE και του στοχευόμενου υποπρογράμματος,
- βαθμός στον οποίο το έργο συνάδει με την περιγραφή που περιλαμβάνεται στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των ειδικών προτεραιοτήτων του,
- ορθότητα της συνολικής λογικής της παρέμβασης,
- βαθμός στο οποίο το έργο προσφέρει παράλληλα οφέλη και προωθεί συνέργειες με άλλους τομείς πολιτικής οι οποίοι σχετίζονται με την επίτευξη των στόχων της πολιτικής για το περιβάλλον και το κλίμα.

2. Ποιότητα (0-20)

- Σαφήνεια, συνάφεια και εφικτότητα του προγράμματος εργασίας,
- κατάλληλη γεωγραφική εστίαση των δραστηριοτήτων,
- ποιότητα του σχεδίου παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων σχετικά με τον αντίκτυπο,
- προσδιορισμός και κινητοποίηση των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών,
- καταλληλότητα και ποιότητα των προτεινόμενων μέτρων για την προβολή και τη διάδοση του έργου και των αποτελεσμάτων του σε διάφορες ομάδες-στόχους.

3. Αντίκτυπος (0-20)

- Η φιλοδοξία και αξιοπιστία του αντικτύπου που αναμένεται κατά τη διάρκεια και/ή μετά τη λήξη του έργου λόγω των προτεινόμενων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένου του δυνητικού αρνητικού αντικτύπου στους άλλους ειδικούς σκοπούς του προγράμματος LIFE, μεταξύ άλλων ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν προκαλείται σημαντική βλάβη στους σκοπούς αυτούς,
- βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων του έργου μετά τη λήξη του,
- δυνατότητα αναπαραγωγής των αποτελεσμάτων του έργου στον ίδιο ή σε άλλους τομείς ή τόπους, ή κλιμάκωσής τους από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή μέσω κινητοποίησης μεγαλύτερων επενδύσεων ή χρηματοδοτικών πόρων (δυνατότητα του έργου να δρα ως καταλύτης),
- ποιότητα των μέτρων για την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του έργου.

4. Πόροι (0-20)

- Σύνθεση της ομάδας έργου —κοινοπραξίας ή μοναδικού δικαιούχου— όσον αφορά

την εμπειρογνωσία, τις δεξιότητες και τις αρμοδιότητες, και την καταλληλότητα της διαχειριστικής δομής,

- καταλληλότητα του προϋπολογισμού και των πόρων και συνοχή τους με το προτεινόμενο πρόγραμμα εργασίας,
- διαφάνεια του προϋπολογισμού, δηλαδή τα στοιχεία κόστους θα πρέπει να περιγράφονται επαρκώς,
- βαθμός στον οποίο λαμβάνεται υπόψη και μετριάζεται ο αντίκτυπος του έργου στο περιβάλλον, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης πράσινων συμβάσεων προμήθειας. Η χρήση αναγνωρισμένων μεθόδων για τον υπολογισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος του έργου (π.χ. μέθοδοι PEF ή OEF ή παρόμοιες μέθοδοι³⁹) ή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης (π.χ. EMAS) θα αποτελεί πλεονέκτημα,
- σχέση κόστους-ωφέλειας του προτεινόμενου έργου.

4. Βαθμολόγηση των προτάσεων

Κάθε κριτήριο βαθμολογείται με 0 έως 20 βαθμούς. Η ελάχιστη απαιτούμενη βαθμολογία για κάθε κριτήριο είναι 10 βαθμοί.

Η βαθμολογία του κριτηρίου «Αντίκτυπος» θα έχει συντελεστή 1,5: οι βαθμοί που λαμβάνει κάθε πρόταση για το κριτήριο «Αντίκτυπος» πολλαπλασιάζονται επί 1,5.

Η συνολική βάση επιτυχίας, που εφαρμόζεται στο άθροισμα των σταθμισμένων επιμέρους βαθμολογιών, είναι 55 βαθμοί.

Στα τυπικά έργα δράσης και, κατά περίπτωση και όπως ορίζεται στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων, στα έργα τεχνικής βοήθειας και τις «άλλες δράσεις» θα εφαρμόζονται οι ακόλουθοι βαθμοί πριμοδότησης:

- ΠΡΙΜΟΔΟΤΗΣΗ 1: Το προτεινόμενο έργο προσφέρει εξαιρετικές συνέργειες και προωθεί σημαντικά παράλληλα οφέλη μεταξύ των υποπρογραμμάτων LIFE (2 βαθμοί).
- ΠΡΙΜΟΔΟΤΗΣΗ 2: Το έργο υλοποιείται κυρίως στις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες. Όταν ειδικά περιφερειακά χαρακτηριστικά σχετίζονται με τις ανάγκες που καλύπτονται στην πρόσκληση υποβολής προτάσεων, π.χ. νησιά για απόβλητα, περιφέρειες υψηλής έντασης άνθρακα για καθαρή ενέργεια κ.λπ., η πριμοδότηση θα μπορούσε να επεκταθεί σε άλλες γεωγραφικές περιοχές με ειδικές ανάγκες και ευαισθησίες (2 βαθμοί).
- ΠΡΙΜΟΔΟΤΗΣΗ 3: Το έργο βασίζεται ουσιαστικά στα αποτελέσματα άλλων έργων που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση ή διασφαλίζει την κλιμάκωση των αποτελεσμάτων αυτών (2 βαθμοί).
- ΠΡΙΜΟΔΟΤΗΣΗ 4: Υπάρχουν εξαιρετικές δυνατότητες ώστε το έργο να δράσει ως καταλύτης (2 βαθμοί).
- ΠΡΙΜΟΔΟΤΗΣΗ 5: Το έργο προβλέπει διακρατική συνεργασία⁴⁰ μεταξύ κρατών μελών, η οποία είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της επίτευξης των στόχων του (2 βαθμοί).

Οι πριμοδοτήσεις βασίζονται σε κριτήρια «ναι/όχι». Δεν προβλέπεται διαβάθμιση: σε κάθε πρόταση αποδίδονται 0 ή 2 βαθμοί.

³⁹ Π.χ. PEF/CR/OEFSR. Βλέπε https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/dev_methods.htm

⁴⁰ Η «διακρατική συνεργασία» περιλαμβάνει τη συνεργασία μεταξύ γειτονικών χωρών/περιφερειών εκατέρωθεν εθνικών συνόρων, καθώς και τη συνεργασία σε ευρύτερο διακρατικό/μακροπεριφερειακό επίπεδο.

Αυτό σημαίνει ότι η μέγιστη δυνατή βαθμολογία για προτάσεις που αφορούν τυπικά έργα δράσης είναι 100, ενώ η μέγιστη βαθμολογία για τις υπόλοιπες προτάσεις (δηλαδή για έργα τεχνικής βοήθειας και «άλλες δράσεις») είναι 90, συν τυχόν βαθμούς προμοδότησης.

5. Κατάταξη και κατάρτιση του τελικού καταλόγου των έργων προς χρηματοδότηση.

Θα πραγματοποιείται κατάταξη των προτάσεων έργων, λαμβανομένης υπόψη της σταθμισμένης βαθμολογίας για κάθε κριτήριο ανάθεσης και των βαθμών προμοδότησης, εάν υπάρχουν. Θα υπάρχουν χωριστοί κατάλογοι για κάθε υποπρόγραμμα και, στο πλαίσιο κάθε υποπρογράμματος, κατά περίπτωση, για τα έργα που σχετίζονται με θέματα διακυβέρνησης και το νέο ευρωπαϊκό Bauhaus.

Ο κατάλογος των έργων που προτείνονται για έγκριση θα καταρτιστεί λαμβανομένων υπόψη των προτάσεων που έχουν επιτύχει το ελάχιστο όριο και για τις οποίες υπάρχει διαθέσιμος προϋπολογισμός. Σε περίπτωση ισοβαθμίας, θα χρηματοδοτούνται οι προτάσεις με την υψηλότερη βαθμολογία στο κριτήριο 3 «Αντίκτυπος».

6. Εφεδρικός κατάλογος και σφραγίδα αριστείας.

Ο εφεδρικός κατάλογος θα περιλαμβάνει όλα τα έργα που πληρούν τις ελάχιστες απαιτήσεις ποιότητας (δηλαδή εκείνα που συγκεντρώνουν όλες τις ελάχιστες απαιτούμενες βαθμολογίες) αλλά δεν μπορούν να χρηματοδοτηθούν με βάση τον διαθέσιμο προϋπολογισμό. Σε περίπτωση διάθεσης πρόσθετων πόρων, τα έργα που περιλαμβάνονται στους εφεδρικούς καταλόγους θα χρηματοδοτηθούν σύμφωνα με τη σειρά κατάταξης.

Στην περίπτωση των τυπικών έργων δράσης, τα έργα του εφεδρικού καταλόγου θα λαμβάνουν σφραγίδα αριστείας σύμφωνα με το άρθρο 15 του κανονισμού LIFE.

Ο κατάλογος των έργων με σφραγίδα αριστείας, μαζί με σύντομη περιγραφή κάθε έργου, θα διαβιβάζεται στις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής, στα εθνικά σημεία επαφής και στα μέλη της επιτροπής LIFE για περαιτέρω διανομή στις αρχές που είναι αρμόδιες για τη διαχείριση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ και του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης.

Τα έργα αυτά θα μπορούσαν να έχουν τη δυνατότητα χρηματοδότησης υπό τους ίδιους όρους (ποσοστό συγχρηματοδότησης, ποσό και επιλέξιμες δαπάνες) με τους οποίους θα είχαν χρηματοδοτηθεί στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE.

4.2.2. Διαδικασία δύο σταδίων για τα ΤΕΔ

Θα εφαρμόζεται διαδικασία επιλογής δύο σταδίων για τη χορήγηση επιχορηγήσεων για τα ΤΕΔ. Η διαδικασία ανάθεσης οργανώνεται σε δύο στάδια: το πρώτο στάδιο προβλέπει την υποβολή συνοπτικού υπομνήματος. Το δεύτερο στάδιο προβλέπει την υποβολή πλήρους πρότασης για τα συνοπτικά υπομνήματα που συγκεντρώνουν εύλογες πιθανότητες επιχορήγησης. Η διαδικασία αυτή δεν θα πρέπει να εφαρμοστεί το 2021 και το 2022.

4.2.2.1. Στάδιο 1: συνοπτικό υπόμνημα

Ζητείται από τους αιτούντες να υποβάλουν συνοπτικό υπόμνημα, στο οποίο περιγράφονται τα κύρια στοιχεία της πρότασής τους. Πρέπει να αναφέρεται η αιτούμενη χρηματοδοτική στήριξη.

1. Κατόπιν πρόσκλησης υποβολής προτάσεων, υποβάλλονται τα συνοπτικά υπομνήματα.
2. Τα συνοπτικά υπομνήματα ελέγχονται ως προς τη συμμόρφωσή τους με τα κριτήρια που αφορούν το παραδεκτό και την επιλεξιμότητα.
3. Τα συνοπτικά υπομνήματα αξιολογούνται με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

1. Συνάφεια και αντίκτυπος (0-20)

- Συνάφεια της συνεισφοράς με έναν ή περισσότερους από τους ειδικούς σκοπούς του προγράμματος LIFE και του στοχευόμενου υποπρογράμματος,
- βαθμός στον οποίο το έργο συνάδει με την περιγραφή του θέματος της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων,
- ορθότητα της συνολικής λογικής των προτάσεων,
- φιλοδοξία και αξιοπιστία του αντικτύπου που αναμένεται κατά τη διάρκεια και/ή μετά τη λήξη του έργου λόγω των προτεινόμενων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένου του δυνητικού αρνητικού αντικτύπου στους άλλους ειδικούς σκοπούς του προγράμματος LIFE. Η ανάλυση του αντικτύπου θα λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες του έργου και τη γεωγραφική του εμβέλεια, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των ιδιαίτερων αναγκών των γεωγραφικών περιοχών που παρουσιάζουν ειδικές ευαισθησίες, περιβαλλοντικές προκλήσεις και/ή φυσικούς περιορισμούς.

2. Ποιότητα και πόροι (0-20)

- Σαφήνεια, συνάφεια και εφικτότητα του προγράμματος εργασίας,
- βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων του έργου μετά τη λήξη του,
- αριστοποίηση των πόρων του έργου.

4. Τα συνοπτικά υπομνήματα βαθμολογούνται.

Κάθε κριτήριο βαθμολογείται με 0 έως 20 βαθμούς. Η συνολική βάση επιτυχίας, που εφαρμόζεται στο άθροισμα των επιμέρους βαθμολογιών, είναι 12 από 40 βαθμούς. Τα συνοπτικά υπομνήματα που δεν έχουν επιτύχει το ελάχιστο όριο αποκλείονται.

5. Καταρτίζεται κατάλογος των συνοπτικών υπομνημάτων που γίνονται δεκτά και προκηρύσσεται πρόσκληση υποβολής πλήρους πρότασης.

Στον διευρυμένο κατάλογο των αιτούντων που καλούνται να υποβάλουν πλήρη πρόταση θα περιλαμβάνονται τα συνοπτικά υπομνήματα με την υψηλότερη κατάταξη ανά υποπρόγραμμα, για τα οποία το άθροισμα των αιτούμενων ενωσιακών συνεισφορών είναι διπλάσιο ή τριπλάσιο του διαθέσιμου προϋπολογισμού. Η συγκεκριμένη αναλογία μεταξύ της αιτούμενης ενωσιακής συνεισφοράς και του διαθέσιμου προϋπολογισμού θα καθοριστεί λαμβανομένου υπόψη του μεγέθους των αιτούμενων συνεισφορών, καθώς και του ποσοστού επιτυχίας που παρουσιάζουν οι πλήρεις προτάσεις στο πλαίσιο του οικείου υποπρογράμματος σε προηγούμενες προσκλήσεις υποβολής προτάσεων. Θα υπάρχουν χωριστοί κατάλογοι για κάθε υποπρόγραμμα και, στο πλαίσιο κάθε υποπρογράμματος, για τα έργα που σχετίζονται με θέματα διακυβέρνησης.

4.2.2.2. Στάδιο 2: πλήρης πρόταση

1. Υποβάλλονται οι πλήρεις προτάσεις.
2. Οι προτάσεις ελέγχονται ως προς τη συμμόρφωσή τους με τα κριτήρια σχετικά με το παραδεκτό, την επιλεξιμότητα, την επιλογή και τον αποκλεισμό. Η σειρά των ελέγχων μπορεί να προσαρμοστεί σύμφωνα με τον δημοσιονομικό κανονισμό, ώστε να διασφαλίζεται η μέγιστη αποτελεσματικότητα της διαδικασίας αξιολόγησης.
3. Οι πλήρεις προτάσεις αξιολογούνται με βάση τα κριτήρια ανάθεσης που καθορίζονται για τη διαδικασία ενός σταδίου, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων προμοδοτήσεων.
4. Η κατάταξη των προτάσεων και η σφραγίδα αριστείας θα ισχύουν όπως εφαρμόζονται και στη διαδικασία ενός σταδίου που περιγράφεται στην ενότητα 4.2.1.

4.2.3. Διαδικασία δύο σταδίων για τα ΣΕ

Η διαδικασία υποβολής και επιλογής των ΣΕΦ και των ΣΟΕ βασίζεται σε διαδικασία δύο σταδίων και θα εφαρμόζεται σε όλα τα υποπρογράμματα. Σκοπός είναι να διευκολύνονται οι δυνητικοί αιτούντες και να διασφαλίζεται ότι λαμβάνουν τη βέλτιστη δυνατή καθοδήγηση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Η ροή εργασιών είναι δομημένη με τέτοιο τρόπο ώστε να πλαισιώνει τη σταδιακή ανάπτυξη και αναπροσαρμογή της κάθε πρότασης. Η αρχή της ίσης μεταχείρισης όλων των προτάσεων εφαρμόζεται σε όλα τα στάδια της διαδικασίας αξιολόγησης.

Η διαδικασία δύο σταδίων συνίσταται στην υποβολή συνοπτικού υπομνήματος, το οποίο ακολουθείται από πλήρη πρόταση. Οργανώνεται δε ως εξής:

Στάδιο 1: συνοπτικό υπόμνημα

1. Κατόπιν πρόσκλησης υποβολής προτάσεων, υποβάλλονται τα συνοπτικά υπομνήματα.
2. Τα συνοπτικά υπομνήματα ελέγχονται ως προς τη συμμόρφωσή τους με τα κριτήρια που αφορούν το παραδεκτό και την επιλεξιμότητα.

Τα συνοπτικά υπομνήματα αξιολογούνται με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

1. Υλοποίηση σχεδίων ή στρατηγικών

- Το έργο αποσκοπεί στην υλοποίηση των σχεδίων ή των στρατηγικών που αναφέρονται στην ενότητα 4.1.2.

2. Εδαφική κάλυψη

- Η υλοποίηση του στοχευόμενου σχεδίου ή της στοχευόμενης στρατηγικής της Ένωσης θα καλύπτει μεγάλη και αντιπροσωπευτική εδαφική επικράτεια, ιδίως περιφερειακή, πολυπεριφερειακή, εθνική ή διακρατική επικράτεια. Για τα ΣΟΕ που αφορούν τη διαχείριση της ποιότητας του αέρα μπορεί επίσης να γίνει δεκτή μια προσέγγιση που θα εφαρμόζεται σε πολλές πόλεις ή σε μικρότερη εδαφική κλίμακα.

3. Συντονισμός συμπληρωματικών κεφαλαίων

- Οι δραστηριότητες θα κινητοποιούν συμπληρωματική χρηματοδότηση τουλάχιστον από μία ενωσιακή, εθνική ή ιδιωτική πηγή χρηματοδότησης και θα λαμβάνουν υπόψη κάθε άλλη σχετική ενωσιακή, εθνική ή ιδιωτική χρηματοδότηση.
- Η χρηματοδότηση είναι συμπληρωματική προς τα ΣΕΦ και τα ΣΟΕ και χρησιμοποιείται για τη στήριξη και την υλοποίηση συμπληρωματικών δραστηριοτήτων που είναι αναγκαίες για την υλοποίηση του στοχευόμενου σχεδίου ή της στοχευόμενης στρατηγικής.
- Οι μηχανισμοί για τον συντονισμό της συμπληρωματικής χρηματοδότησης είναι σαφώς καθορισμένοι.

4. Συμμετοχή βασικών ενδιαφερόμενων μερών

- Ενεργός συμμετοχή των βασικών ενδιαφερόμενων μερών στην υλοποίηση του στοχευόμενου σχεδίου ή της στοχευόμενης στρατηγικής της Ένωσης.

Θα αξιολογείται αν πληρούται κάθε κριτήριο.

3. Κατάλογος έργων που γίνονται δεκτά

Όλοι οι αιτούντες που υποβάλλουν προτάσεις οι οποίες πληρούν τα προαναφερόμενα κριτήρια θα κληθούν να υποβάλουν πλήρη πρόταση.

Οι εν λόγω αιτούντες θα κληθούν επίσης να συμμετάσχουν σε ένα στάδιο γραπτών ερωτήσεων και απαντήσεων, κατά τη διάρκεια του οποίου μπορούν να υποβάλουν ερωτήσεις σχετικά με τη σύνταξη πλήρους πρότασης. Στο τέλος αυτού του σταδίου, οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις θα δημοσιοποιηθούν ανώνυμα προκειμένου να διευκολυνθούν όλοι οι αιτούντες κατά τη σύνταξη των πλήρων προτάσεών τους. Κατά περίπτωση, οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις θα συμπληρώνονται με οδηγίες σχετικά με κοινές δυσκολίες που αντιμετώπισαν ενδεχομένως οι αιτούντες όπως προκύπτει από τα συνοπτικά υπομνήματα.

Στάδιο 2: πλήρης πρόταση

1. Υποβάλλονται οι πλήρεις προτάσεις.
2. Οι προτάσεις ελέγχονται ως προς τη συμμόρφωσή τους με τα κριτήρια σχετικά με το παραδεκτό, την επιλεξιμότητα, την επιλογή και τον αποκλεισμό. Η σειρά των ελέγχων μπορεί να προσαρμοστεί σύμφωνα με τον δημοσιονομικό κανονισμό, ώστε να διασφαλίζεται η μέγιστη αποτελεσματικότητα της διαδικασίας αξιολόγησης.
3. Πλήρης αξιολόγηση των προτάσεων με βάση τα κριτήρια ανάθεσης που αναφέρονται στον κατωτέρω πίνακα:

1. Συνάφεια (0-20)

- Συνάφεια της συνεισφοράς με έναν ή περισσότερους από τους ειδικούς σκοπούς του προγράμματος LIFE και του στοχευόμενου υποπρογράμματος,
- βαθμός στον οποίο το έργο συνάδει με την περιγραφή του θέματος της πρόσκλησης υποβολής προτάσεων,
- ορθότητα της συνολικής λογικής της παρέμβασης,
- βαθμός στο οποίο το έργο προσφέρει παράλληλα οφέλη και προωθεί συνέργειες με άλλους τομείς πολιτικής οι οποίοι σχετίζονται με την επίτευξη των στόχων της πολιτικής για το περιβάλλον και το κλίμα.

2. Ποιότητα (0-20)

- Σαφήνεια, συνάφεια και εφικτότητα του προγράμματος εργασίας,
- κατάλληλη γεωγραφική εστίαση των δραστηριοτήτων,
- ποιότητα του σχεδίου παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων σχετικά με τον αντίκτυπο,
- προσδιορισμός και κινητοποίηση των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών,
- καταλληλότητα και ποιότητα των μέτρων για την προβολή και τη διάδοση του έργου και των αποτελεσμάτων του σε διάφορες ομάδες-στόχους.

3. Συμπληρωματική χρηματοδότηση (0-20)

- Επίπεδο κινητοποίησης άλλων κονδυλίων, συμπληρωματικών προς το προβλεπόμενο έργο LIFE (πέραν των ελάχιστων αναγκαίων για την επιλεξιμότητα), καθώς και πιθανότητα πραγματικής κινητοποίησής τους και λειτουργική σύνδεσή τους με το σχέδιο ή τη στρατηγική που πρόκειται να υλοποιηθεί,
- ποιότητα του μηχανισμού συντονισμού για τη βέλτιστη χρήση άλλων κονδυλίων, ιδίως ενωσιακών κονδυλίων, που είναι αναγκαία για την εφαρμογή της στοχευόμενης στρατηγικής ή του στοχευόμενου σχεδίου,
- προσδιορισμός, συνάφεια και εφικτότητα των αναγκαίων συμπληρωματικών δράσεων.

4. Αντίκτυπος (0-20)

- Φιλοδοξία και αξιοπιστία του αντικτύπου που αναμένεται κατά τη διάρκεια και/ή μετά τη λήξη του έργου λόγω των προτεινόμενων δραστηριοτήτων, συμπεριλαμβανομένου του δυνητικού αρνητικού αντικτύπου στους άλλους ειδικούς σκοπούς του προγράμματος LIFE, ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν προκαλείται σημαντική βλάβη στους σκοπούς αυτούς,

- βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων του έργου μετά τη λήξη του,
- δυνατότητα αναπαραγωγής των αποτελεσμάτων του έργου στον ίδιο ή σε άλλους τομείς ή τόπους, ή κλιμάκωσής τους από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς ή μέσω κινητοποίησης μεγαλύτερων επενδύσεων ή χρηματοδοτικών πόρων (δυνατότητα του έργου να δρα ως καταλύτης),
- ποιότητα των μέτρων για την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του έργου.

5. Πόροι (0-20)

- Σύνθεση της ομάδας έργου —κοινοπραξίας ή μοναδικού δικαιούχου— όσον αφορά την εμπειρογνώσια, τις δεξιότητες και τις αρμοδιότητες, και την καταλληλότητα της διαχειριστικής δομής,
- καταλληλότητα του προϋπολογισμού και των πόρων και συνοχή τους με το πρόγραμμα εργασίας,
- διαφάνεια του προϋπολογισμού, δηλαδή τα στοιχεία κόστους θα πρέπει να περιγράφονται επαρκώς,
- βαθμός στον οποίο λαμβάνεται υπόψη και μετριάζεται ο αντίκτυπος του έργου στο περιβάλλον, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης πράσινων δημόσιων συμβάσεων. Η χρήση αναγνωρισμένων μεθόδων για τον υπολογισμό του περιβαλλοντικού αποτυπώματος του έργου (π.χ. μέθοδοι PEF ή OEF ή παρόμοιες μέθοδοι⁴¹) ή συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης (π.χ. EMAS) θα αποτελεί πλεονέκτημα,
- σχέση κόστους-ωφέλειας του έργου.

4. Βαθμολόγηση των προτάσεων

Κάθε κριτήριο βαθμολογείται με 0 έως 20 βαθμούς. Η ελάχιστη απαιτούμενη βαθμολογία για κάθε κριτήριο είναι 10 βαθμοί. Η συνολική βάση επιτυχίας, που εφαρμόζεται στο άθροισμα των σταθμισμένων επιμέρους βαθμολογιών, είναι 55 βαθμοί. Δεν περιλαμβάνονται βαθμοί πρωμότητας, εκτός εάν το προτεινόμενο έργο καλύπτει κυρίως τις εξόχως απόκεντρες περιφέρειες.

Αυτό σημαίνει ότι η μέγιστη δυνατή βαθμολογία είναι 100.

5. Κατάταξη και κατάρτιση του τελικού καταλόγου των έργων προς χρηματοδότηση.

Θα πραγματοποιείται κατάταξη των προτάσεων έργων, λαμβανομένης υπόψη της σταθμισμένης βαθμολογίας για κάθε κριτήριο ανάθεσης.

Ο κατάλογος των έργων που προτείνονται για έγκριση θα καταρτιστεί λαμβανομένων υπόψη των προτάσεων που έχουν επιτύχει το ελάχιστο όριο και για τις οποίες υπάρχει διαθέσιμος προϋπολογισμός.

Σε περίπτωση ισοβαμίας, θα χρηματοδοτούνται οι προτάσεις με την υψηλότερη βαθμολογία στο κριτήριο 3 «Αντίκτυπος».

Σε περίπτωση ανεπάρκειας του προϋπολογισμού για τη χρηματοδότηση όλων των προτάσεων που έχουν επιτύχει το ελάχιστο όριο, θα δίνεται προτεραιότητα στις προτάσεις των κρατών μελών που δεν διαθέτουν —ακόμη— χρηματοδοτούμενα ΣΟΕ στο πλαίσιο του οικείου υποπρογράμματος ή, στο πλαίσιο του υποπρογράμματος «Φύση και βιοποικιλότητα», συγκεκριμένο ΣΕΦ.

6. Εφεδρικός κατάλογος και σφραγίδα αριστείας.

Ο εφεδρικός κατάλογος και η σφραγίδα αριστείας θα ισχύουν όπως και στη διαδικασία ενός σταδίου που περιγράφεται στην ενότητα 4.2.1.

⁴¹ Π.χ. PEF/CR/OEFSR. Βλέπε https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/dev_methods.htm

4.3. Λειτουργικές επιχορηγήσεις

Σύμφωνα με τον κανονισμό LIFE, λειτουργικές επιχορηγήσεις μπορούν να χορηγηθούν σε διαφορετικές περιπτώσεις:

1. Το άρθρο 11 παράγραφος 6 του κανονισμού LIFE προβλέπει στήριξη για την κάλυψη ορισμένων λειτουργικών και διοικητικών δαπανών για μη κερδοσκοπικές οντότητες που συμβάλλουν στην ανάπτυξη, την εφαρμογή και την επιβολή της ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικής και δραστηριοποιούνται κυρίως στον τομέα του περιβάλλοντος ή της δράσης για το κλίμα, συμπεριλαμβανομένης της ενεργειακής μετάβασης.
2. Το άρθρο 13 του κανονισμού LIFE ορίζει ότι μπορούν να χορηγούνται επιχορηγήσεις στους οργανισμούς που αναφέρονται στο παράρτημα I του κανονισμού LIFE. Το ποσό των λειτουργικών επιχορηγήσεων και των επιχορηγήσεων δράσης στους εν λόγω οργανισμούς κατά την περίοδο 2021-2024 δεν θα υπερβαίνει τα 6 εκατ. EUR.
3. Λειτουργικές επιχορηγήσεις που δεν εμπίπτουν στα σημεία 1 και 2 ανωτέρω μπορούν να χορηγηθούν σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, όπως ορίζεται στο άρθρο 195 του δημοσιονομικού κανονισμού.

Το ενδεικτικό ποσό για τις λειτουργικές επιχορηγήσεις κατά την περίοδο 2021-2024 ανέρχεται σε 55,5 εκατ. EUR.

Το μέγιστο ποσοστό συγχρηματοδότησης για όλους τους διαφορετικούς τύπους λειτουργικών επιχορηγήσεων ανέρχεται στο 70 % των επιλέξιμων δαπανών.

4.4. Διαδικασία υποβολής και επιλογής για λειτουργικές επιχορηγήσεις

Η χορήγηση λειτουργικών επιχορηγήσεων θα βασίζεται στα εξής:

- 1) Συμφωνίες-πλαίσια εταιρικής σχέσης με μη κερδοσκοπικές οντότητες και, όπου είναι δυνατόν κατόπιν ανάλυσης κινδύνου, και με τους οργανισμούς που αναφέρονται στο παράρτημα I του κανονισμού LIFE. Θα καθορίζεται η διάρκεια των συμφωνιών-πλαisiών εταιρικής σχέσης ώστε να διατηρείται η ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για ασφάλεια και σταθερότητα των δικαιούχων, της ανάγκης διασφάλισης της εξέλιξης της εταιρικής σχέσης και —στην περίπτωση λειτουργικών επιχορηγήσεων σε μη κερδοσκοπικές οντότητες— της δυνατότητας πρόσβασης διαφόρων οργανισμών σε αυτές.

Ειδικές συμφωνίες επιχορήγησης θα συνάπτονται σε ετήσια βάση κατόπιν πρόσκλησης υποβολής προτάσεων που θα απευθύνεται στους εταίρους της συμφωνίας-πλαisiού.

- 2) Εφάπαξ ετήσιες λειτουργικές επιχορηγήσεις, όταν δεν είναι εφικτές ή δεν ενδείκνυνται οι συμφωνίες εταιρικής σχέσης.

Η διαδικασία ανάθεσης θα οργανώνεται ως εξής:

1. Κατόπιν πρόσκλησης υποβολής προτάσεων, υποβάλλονται προτάσεις.
2. Οι προτάσεις ελέγχονται ως προς τη συμμόρφωσή τους με τα κριτήρια που αφορούν το παραδεκτό, την επιλεξιμότητα, την επιλογή και τον αποκλεισμό. Η σειρά των ελέγχων μπορεί να προσαρμοστεί σύμφωνα με τον δημοσιονομικό κανονισμό, ώστε να διασφαλίζεται η μέγιστη αποτελεσματικότητα της διαδικασίας αξιολόγησης.
3. Αξιολόγηση των προτάσεων. Η πρόταση για συμφωνία-πλαίσιο εταιρικής σχέσης θα αξιολογείται με βάση τα ακόλουθα κριτήρια ανάθεσης:

α) **Συνάφεια.**

- Συνάφεια της συνεισφοράς με έναν ή περισσότερους από τους ειδικούς σκοπούς του

- προγράμματος LIFE,
- βαθμός στον οποίο το προτεινόμενο πρόγραμμα εργασίας συνάδει με τις σχετικές πολιτικές που καλύπτει η πρόσκληση υποβολής προτάσεων,
- βαθμός στον οποίο η πρόταση προσδίδει ενωσιακή προστιθέμενη αξία.

β) Διαμόρφωση της ενωσιακής πολιτικής.

- Βαθμός στον οποίο η πρόταση καταδεικνύει ενδελεχή κατανόηση της διαδικασίας πολιτικής της ΕΕ,
- βαθμός στον οποίο ο αιτών βελτιώνει τη βάση γνώσεων και αποδεικτικών στοιχείων, στηρίζοντας έτσι τις πολιτικές της Ένωσης για το περιβάλλον, το κλίμα και την ενέργεια,
- βαθμός στον οποίο ο αιτών προωθεί την ενσωμάτωση των πολιτικών για το περιβάλλον, το κλίμα και/ή την ενέργεια, καθώς και τη συνοχή με άλλες πολιτικές, π.χ. πολιτική για τη γεωργία, τις μεταφορές, τη συνοχή,
- βαθμός στον οποίο ο αιτών θα λειτουργήσει ως διάυλος μεταξύ του ενωσιακού επιπέδου και της κοινωνίας των πολιτών, συμβάλλοντας έτσι σε θέματα πολιτικής με συντονισμένο τρόπο,
- καταλληλότητα των μέσων και των δομών που αποσκοπούν στη διατύπωση των ανησυχιών των πολιτών της ΕΕ και στη διασφάλιση της δημοκρατικής εκπροσώπησής τους έναντι των σχετικών θεσμικών οργάνων.

γ) Εφαρμογή της ενωσιακής πολιτικής.

- Βαθμός στον οποίο η προτεινόμενη στρατηγική βελτιώνει την εφαρμογή και την επιβολή της ενωσιακής νομοθεσίας για το περιβάλλον, το κλίμα και/ή την ενέργεια σε τοπικό επίπεδο, σε επίπεδο κράτους μέλους και/ή σε ευρωπαϊκό επίπεδο,
- βαθμός στον οποίο ο αιτών θα λειτουργήσει ως διάυλος μεταξύ του ενωσιακού επιπέδου και της κοινωνίας των πολιτών, προάγοντας και διασφαλίζοντας την αποδοχή της εφαρμογής της πολιτικής,
- βαθμός στον οποίο ο αιτών χρησιμοποιεί το δίκτυό του για τον εντοπισμό εμποδίων στην εφαρμογή της πολιτικής σε εθνικό/περιφερειακό επίπεδο, με σκοπό την ανατροφοδότηση πολιτικής,
- καταλληλότητα και ποιότητα των προτεινόμενων μέτρων προβολής και διάδοσης με σκοπό τη δημιουργία μόχλευσης,
- βαθμός στον οποίο η προτεινόμενη στρατηγική συμβάλλει στην εξασφάλιση επενδύσεων για την πολιτική για το περιβάλλον, το κλίμα και/ή την ενέργεια, αντιμετωπίζοντας τους εξωτερικούς περιβαλλοντικούς παράγοντες.

δ) Λειτουργία αντίχρευσης.

- Βαθμός στον οποίο η πρόταση συμβάλλει στον εντοπισμό νέων ή αναδυόμενων ζητημάτων στον τομέα του περιβάλλοντος, της κλιματικής αλλαγής και/ή της ενέργειας και είναι σε θέση να αναλύσει τα αίτια αυτών των ζητημάτων και τις πιθανές επιπτώσεις τους,
- ικανότητα του αιτούντος να προτείνει κατάλληλες λύσεις και να παρέχει ανατροφοδότηση ή να βελτιώνει τη χάραξη πολιτικής σχετικά με τα νέα ή αναδυόμενα ζητήματα που εντοπίζονται.

ε) Οργανωτική ανάπτυξη.

- Ποιότητα της προτεινόμενης στρατηγικής για την αντιμετώπιση των αναγκών οργανωτικής ανάπτυξης και των τομέων βελτίωσης που εντοπίζονται,
- βαθμός στον οποίο ο αιτών εκπροσωπεί τα σχετικά ενδιαφερόμενα μέρη και προσπαθεί να αυξήσει τα μέλη του (οργανώσεις βάσης ή βάση μελών),
- βαθμός στον οποίο η στρατηγική συγκέντρωσης κεφαλαίων του αιτούντος διασφαλίζει τη διαφοροποίηση και τη βιωσιμότητα του οργανισμού,
- ανάλυση της εξάρτησης του αιτούντος από τη λειτουργική επιχορήγηση στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE και πειστικές στρατηγικές για την αντιμετώπιση αυτής της εξάρτησης,
- σχέση κόστους-ωφέλειας του προτεινόμενου έργου.

Βαθμολόγηση των προτάσεων

Κάθε κριτήριο βαθμολογείται με 0 έως 20 βαθμούς. Δεν υπάρχει ελάχιστη απαιτούμενη βαθμολογία για τα επιμέρους κριτήρια.

Η βαθμολογία για το κριτήριο 4 «Λειτουργία ανίχνευσης» θα έχει συντελεστή 0,25.

Η βαθμολογία για το κριτήριο 5 «Οργανωτική ανάπτυξη» θα έχει συντελεστή 0,75.

Η συνολική βάση επιτυχίας, που εφαρμόζεται στο άθροισμα των σταθμισμένων επιμέρους βαθμολογιών, είναι 45 βαθμοί.

Σε περίπτωση ισοβαθμίας, η σειρά προτεραιότητας καθορίζεται με βάση τις ακόλουθες αρχές:

1. οι προτάσεις που εστιάζουν σε θέμα το οποίο δεν καλύπτεται ικανοποιητικά από προτάσεις υψηλότερης κατάταξης θα θεωρούνται ύψιστης προτεραιότητας·
2. στη συνέχεια, οι αιτήσεις κατατάσσονται ανάλογα με την εκτιμώμενη σχέση κόστους-ωφέλειας.

Κατάταξη και κατάρτιση του τελικού καταλόγου των λειτουργικών επιχορηγήσεων προς χορήγηση.

Θα πραγματοποιείται κατάταξη των προτάσεων έργων, λαμβανομένης υπόψη της βαθμολογίας για κάθε κριτήριο ανάθεσης.

Ο κατάλογος των λειτουργικών επιχορηγήσεων που προτείνονται για έγκριση θα καταρτίζεται λαμβανομένων υπόψη των προτάσεων που έχουν επιτύχει το ελάχιστο όριο και για τις οποίες υπάρχει διαθέσιμος προϋπολογισμός.

Αυτή η κατάταξη των προτάσεων με βάση τη βαθμολογία και τη σειρά προτεραιότητας μετά την αξιολόγηση των συμβάσεων-πλαισίων εταιρικής σχέσης θα συνιστά επίσης τη σειρά κατάταξης των αιτούντων μετά την αξιολόγηση των προτάσεών τους για ειδικές συμφωνίες επιχορήγησης, δηλαδή δεν θα διαμορφώνεται νέα κατάταξη μετά την αξιολόγηση των ειδικών συμφωνιών επιχορήγησης.

Για τη χορήγηση ενιαίων λειτουργικών επιχορηγήσεων, ισχύουν τα ακόλουθα κριτήρια:

α) Συνάφεια

- Βαθμός στον οποίο το προτεινόμενο πρόγραμμα εργασίας συνάδει με τη συμφωνία-πλαίσιο εταιρικής σχέσης της υποψήφιας ΜΚΟ. Τυχόν αποκλίσεις αιτιολογούνται.

β) Ποιότητα της πρότασης

- Σαφήνεια, συνάφεια και εφικτότητα του προτεινόμενου προγράμματος εργασίας,
- φιλοδοξία και αξιοπιστία του αντικτύπου που αναμένεται λόγω των προτεινόμενων δραστηριοτήτων.

γ) Πόροι

- Καταλληλότητα της οργάνωσης και της διαχείρισης των εργασιών,
- καταλληλότητα του προτεινόμενου προϋπολογισμού και των πόρων και συνοχή τους με το προτεινόμενο πρόγραμμα εργασίας,
- ισοσκελισμός εσόδων και εξόδων.

Κάθε κριτήριο βαθμολογείται με 0 έως 20 βαθμούς. Δεν υπάρχει ελάχιστη απαιτούμενη βαθμολογία για τα επιμέρους κριτήρια. Η συνολική βάση επιτυχίας, που εφαρμόζεται στο άθροισμα των επιμέρους βαθμολογιών, είναι 35 βαθμοί.

4.5. Ενδεικτικά χρονοδιαγράμματα για τις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων

Μήνες	2021			2022			2023			2024		
	01-04	05-08	09-12	01-04	05-08	09-12	01-04	05-08	09-12	01-04	05-08	09-12
ΤΕΔ		☒		☒			☒			☒		
ΣΕΦ		☒		☒						☒		
ΣΟΕ		☒		☒			☒			☒		
TB-IK		☒		☒								
Άλλα έργα TB		☒		☒			☒			☒		
Λειτουργικές επιχορηγήσεις		☒			☒			☒			☒	
ΑΔ		☒		☒			☒			☒		

Προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για τα ΤΕΔ, τα ΣΟΕ, την TB-ΠΕ για την προετοιμασία των ΣΕΦ και των ΣΟΕ, καθώς και για τις ΔΣΣ, θα προκηρυσσονται κάθε έτος και/ή θα προβλέπουν ετήσια προθεσμία για την υποβολή έργων.

Για τα ΣΕΦ θα προκηρυχθεί πρόσκληση υποβολής προτάσεων το 2021, το 2022 και το 2024.

Προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για την TB-IK θα προκηρυχθούν το 2021 και το 2022.

Προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για την TB-A θα προκηρυσσονται ανά διετία, αρχής γενομένης από το 2022.

Προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για ΑΔ αναμένεται ότι θα προκηρυσσονται σε ετήσια ή διετή βάση. Προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για λειτουργικές επιχορηγήσεις θα προκηρυσσονται σε ετήσια βάση. Συμφωνίες-πλαίσια εταιρικής σχέσης για ΑΔ και/ή λειτουργικές επιχορηγήσεις θα συνάπτονται, κατά περίπτωση, σε πολυετή βάση.

5. ΑΛΛΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ

Για την επίτευξη των σκοπών που καθορίζονται στο άρθρο 3 του κανονισμού, πέραν των έργων που χρηματοδοτούνται μέσω των επιχορηγήσεων που προσδιορίζονται στην ενότητα 4, στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE μπορούν επίσης να χορηγούνται και άλλες μορφές χρηματοδότησης:

- έργα που ορίζονται στην ενότητα 5.4,
- δραστηριότητες που υλοποιούνται από την Επιτροπή για την υποστήριξη της προετοιμασίας, της εφαρμογής και της ενσωμάτωσης της σχετικής νομοθεσίας της Ένωσης για το περιβάλλον, το κλίμα και τη μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας,
- διοικητική και τεχνική συνδρομή προς την Επιτροπή για τις δραστηριότητες ανάπτυξης, υλοποίησης και παρακολούθησης του προγράμματος.

Άλλες μορφές χρηματοδότησης μπορούν να περιλαμβάνουν:

- δημόσιες συμβάσεις,
- βραβεία,
- δραστηριότητες έμμεσης διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένων των συνδυαστικών πράξεων.

Το ενδεικτικό ποσό για έργα που χρηματοδοτούνται μέσω άλλων μορφών χρηματοδότησης και χρηματοδοτικών μέσων με συνδυαστικές πράξεις στο πλαίσιο των τεσσάρων υποπρογραμμάτων για τα έτη 2021-2024 ανέρχεται σε 476 εκατ. EUR.

Το ενδεικτικό ποσό για τις δραστηριότητες τεχνικής και διοικητικής συνδρομής στο πλαίσιο των τεσσάρων υποπρογραμμάτων για τα έτη 2021-2024 ανέρχεται σε 106 εκατ. EUR.

5.1. Συμβάσεις προμήθειας

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού LIFE, το πρόγραμμα LIFE μπορεί να χρηματοδοτεί δραστηριότητες που υλοποιούνται από την Επιτροπή για την υποστήριξη της προετοιμασίας, της εφαρμογής και της ενσωμάτωσης των σχετικών πολιτικών και της νομοθεσίας της Ένωσης για το περιβάλλον, το κλίμα ή την ενέργεια.

Οι εν λόγω δραστηριότητες που υλοποιούνται μέσω δημόσιων συμβάσεων μπορούν να περιλαμβάνουν:

- πληροφόρηση και επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένων π.χ. εκστρατειών ευαισθητοποίησης, σχέσεων με τα μέσα ενημέρωσης, δημοσιεύσεων, ενημερωτικού υλικού, μεταφράσεων, διαβουλεύσεων/συμμετοχής των ενδιαφερόμενων μερών, εργαστηρίων, διασκέψεων και στήριξης συμμετοχικών συστημάτων/δραστηριοτήτων, δικτύωσης και πλατφορμών βέλτιστων πρακτικών,
- υποστήριξη του σχεδιασμού, της ανάπτυξης, της εφαρμογής και της επιβολής πολιτικών και νομοθεσίας, π.χ. επιστημονική, νομική και τεχνική υποστήριξη, επιθεωρήσεις, ανάπτυξη ικανοτήτων, αξιολογήσεις από ομοτίμους, άλλες αξιολογήσεις, εκτιμήσεις επιπτώσεων, σύστημα τεχνολογίας πληροφοριών, μελέτες, συμβουλευτικές υπηρεσίες, μοντελοποίηση και ανάπτυξη σεναρίων.

5.2. Βραβεία

Τα βραβεία αποτελούν χρηματική συνεισφορά που χορηγείται ως ανταμοιβή κατόπιν διαγωνισμού.

Μέσω της απονομής βραβείων, η Επιτροπή προάγει την επίτευξη των στόχων πολιτικής της Ένωσης.

Τα βραβεία θα απονέμονται σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας και της ίσης μεταχείρισης.

Οι όροι συμμετοχής, οι ρυθμίσεις για την καταβολή του χρηματικού επάθλου στους νικητές μετά την απονομή του βραβείου και τα κατάλληλα μέσα δημοσίευσης καθορίζονται σε σχέση με το εκάστοτε βραβείο.

Η διοργάνωση και η διαχείριση των βραβείων περιλαμβάνονται στον υπολογισμό του ελάχιστου ορίου του 85 % σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 3 του κανονισμού LIFE.

Παραδείγματα βραβείων που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα LIFE είναι τα βραβεία Πράσινου Φύλλου και Πράσινης Πρωτεύουσας, το Ευρωπαϊκό Βραβείο Επιχειρήσεων, το Βραβείο Natura 2000, τα κίνητρα του συμφώνου για το κλίμα κ.λπ.

5.3. Δραστηριότητες για τη στήριξη των επενδύσεων, συμπεριλαμβανομένων των συνδυαστικών πράξεων

5.3.1. Στήριξη της χρηματοδότησης τεχνικής βοήθειας για επενδύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και του κλίματος

Το επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας αναγνωρίζει ότι ο οικολογικός προσανατολισμός των επενδύσεων και της οικονομίας απαιτεί γενικότερα σημαντική ενίσχυση της τεχνικής βοήθειας για την εκ των προτέρων ανάπτυξη μιας σειράς επενδύσεων

αυξημένου αντικτύπου. Επιπλέον, τονίζει τη σημασία της τεχνικής βοήθειας για την προώθηση του φυσικού κεφαλαίου, της δράσης για το κλίμα και των λύσεων που βασίζονται στη φύση.

Η διαδικασία επενδύσεων αυξημένου αντικτύπου θα πρέπει να εστιάζει σε έργα που διατηρούν, αποκαθιστούν, διαχειρίζονται και ενισχύουν το φυσικό κεφάλαιο ή οδηγούν σε απορρόφηση άνθρακα, προκειμένου να στηρίξουν τη στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα, το σχέδιο δράσης για την κυκλική οικονομία, τη νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και άλλες σχετικές πολιτικές.

Η τεχνική βοήθεια στο πλαίσιο του συμβουλευτικού κόμβου InvestEU θα έχει ως στόχο τη στήριξη έργων που αποσκοπούν πρωτίστως στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και/ή στην προστασία και τη βελτίωση των πόρων φυσικού κεφαλαίου, καθώς και στην ανάπτυξη της κυκλικής οικονομίας. Θα εστιάζει σε έργα που συμβάλλουν στην ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή και/ή στη διασφάλιση της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων.

Προκειμένου να αναπτυχθεί η συγκεκριμένη σειρά έργων και να υλοποιηθούν τα έργα αυτά στην πράξη, θα δημιουργηθούν δύο πρόσθετες και συμπληρωματικές δράσεις:

- 1) Συνεισφορά χρηματοδοτικών πόρων στον συμβουλευτικό κόμβο στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU. Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες θα προσδιορίζουν, θα αναπτύσσουν και θα προετοιμάζουν το έργο για το πρόγραμμα InvestEU. Στόχος είναι η προώθηση και η στήριξη πράσινων επενδύσεων και η αναπαραγωγή/κλιμάκωση πράσινων έργων, στο πλαίσιο των οποίων πρωταρχικοί σκοποί είναι η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και/ή η προστασία και η ενίσχυση των πόρων φυσικού κεφαλαίου. Θα περιλαμβάνονται επίσης, κατόπιν αιτήματος, συμβουλευτικές υπηρεσίες για την ενίσχυση του οικολογικού προσανατολισμού άλλων επενδυτικών έργων.
- 2) Ad hoc χρηματοδοτική στήριξη με τη μορφή επιχορηγήσεων (βλέπε ενότητα 4.1.3.3 παραπάνω) ή συνδυαστικών πράξεων (σε περίπτωση που οι επιχορηγήσεις συνοδεύονται από επιστρεπτές πηγές χρηματοδότησης, όπως δάνεια, χρηματοδότηση μετοχικού κεφαλαίου ή δημοσιονομική στήριξη που χρηματοδοτείται από άλλες πηγές εκτός του προγράμματος LIFE).

5.3.1.1. Η οικολογική συνιστώσα του συμβουλευτικού κόμβου

Ο συμβουλευτικός κόμβος InvestEU θα έχει ως στόχο την παροχή εκ των προτέρων τεχνικής βοήθειας αιχμής ως βασική υποστηρικτική δράση για την ενίσχυση του οικολογικού προσανατολισμού της οικονομίας και των αναμενόμενων επενδύσεων.

Ο συμβουλευτικός κόμβος InvestEU στοχεύει στις επενδύσεις που είναι αναγκαίες για την πλήρη εφαρμογή της ενωσιακής πολιτικής και νομοθεσίας για το περιβάλλον και το κλίμα και για την αντιμετώπιση ευρύτερων περιβαλλοντικών προκλήσεων που σχετίζονται με την προστασία και την αποκατάσταση του φυσικού κεφαλαίου μας, στηρίζοντας την οικονομία και την κυκλικότητά της, όπως ορίζεται στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

Στόχος της συμβολής του προγράμματος LIFE στον συμβουλευτικό κόμβο InvestEU είναι να συνδράμει τους φορείς υλοποίησης δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων και άλλους σχετικούς φορείς στον εντοπισμό και την ανάπτυξη επενδυτικών έργων τα οποία συμβάλλουν στη διατήρηση, την αποκατάσταση, τη διαχείριση και την ενίσχυση του φυσικού κεφαλαίου, συμβάλλοντας επίσης στην απορρόφηση άνθρακα και στην ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, προκειμένου να στηριχθούν, π.χ., η στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα, το σχέδιο για την κυκλική οικονομία και η νέα στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Θα εντοπιστούν πηγές εξειδικευμένης εμπειρογνωσίας —1) απευθείας στην αγορά και 2) μέσω συμβουλευτικών εταιρών— για την παροχή τεχνικής βοήθειας και την ανάπτυξη ικανοτήτων που θα συμβάλλουν στον εντοπισμό και την ανάπτυξη δημόσιων και ιδιωτικών

πράσινων επενδύσεων. Η εμπειρογνώσκια αυτή θα μπορούσε να συμμετέχει, κατόπιν αιτήματος, στην ενίσχυση του οικολογικού προσανατολισμού άλλων επενδύσεων. Κατά περίπτωση, οι εμπειρογνώμονες θα συμμετέχουν σε δραστηριότητες αμοιβαίας κατάρτισης και ανταλλαγής εμπειριών για την ενίσχυση της ικανότητας εντοπισμού, προώθησης και διάρθρωσης έργων πράσινων επενδύσεων σε ολόκληρη την ΕΕ.

Μετά την παρέλευση του απαιτούμενου χρόνου για τη διαμόρφωση του πυρήνα εμπειρογνώσκιας και τη σύναψη των συμφωνιών με τους συμβουλευτικούς εταίρους, η κινητοποίηση της εμπειρογνώσκιας αναμένεται να είναι εξαιρετικά σταδιακή.

Ευθύς εξαρχής θα υλοποιηθούν δράσεις που θα επιτρέπουν τον εκ των προτέρων εντοπισμό πιθανών επενδύσεων και την ανάπτυξη ικανοτήτων για τα οικεία ενδιαφερόμενα μέρη.

Το διαθέσιμο ποσό για τις εν λόγω συμβουλευτικές υπηρεσίες θα εξαρτηθεί από την εξέλιξη της ζήτησης. Αναμένεται ότι το διαθέσιμο ποσό για συμβουλευτικές υπηρεσίες κατά την περίοδο 2021-2024 στο πλαίσιο των υποπρογραμμάτων «Φύση και Βιοποικιλότητα», «Κυκλική οικονομία και ποιότητα ζωής» και «Μετριασμός και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» δεν θα υπερβεί τα 35 εκατ. EUR. Το ποσό αυτό θα είναι συμπληρωματικό προς τις επιστρεπτές μορφές στήριξης που παρέχονται στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU, θα εστιάζει σε υπηρεσίες τεχνικής βοήθειας και θα μπορούσε να χρηματοδοτείται, κατά περίπτωση, υπό άμεση ή έμμεση διαχείριση.

Τα κονδύλια που δεν θα χρησιμοποιηθούν θα ανακατανεμηθούν σε επιχορηγήσεις.

5.3.1.2. Στήριξη με τη μορφή συνδυαστικών πράξεων

Κατά περίπτωση, η στήριξη που θα παρασχεθεί για τις πράσινες επενδύσεις θα έχει τη μορφή συνδυαστικών πράξεων.

Η «συνδυαστική πράξη» μπορεί να οριστεί ως συνδυασμός διαφόρων μορφών στήριξης:

- **τουλάχιστον μίας επιστρεπτέας μορφής στήριξης** (εγγύηση από τον προϋπολογισμό και/ή χρηματοδοτικό μέσο) που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα InvestEU ή από άλλες πηγές χρηματοδότησης, και
- **μιας μη επιστρεπτέας μορφής στήριξης** που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα LIFE, η οποία θα συνάδει με τους στόχους πολιτικής και τα κριτήρια επιλεξιμότητας του προγράμματος.

Το στοιχείο της επιχορήγησης στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE θα χρησιμοποιηθεί με στρατηγικό τρόπο για την προσέλκυση πρόσθετης χρηματοδότησης για σημαντικές επενδύσεις. Με τη συγκέντρωση πόρων, οι συνδυαστικές πράξεις πολλαπλασιάζουν τη δυνατότητα πραγματοποίησης επενδύσεων δίνοντας σε κάθε χρηματοδότη τη δυνατότητα να εξασφαλίζει ορισμένου βαθμού μόγλευση επί των κεφαλαίων του, και διασφαλίζει καλύτερο συντονισμό της δημόσιας στήριξης από την Επιτροπή και από άλλους χρηματοδότες για την επιδίωξη των στόχων πολιτικής της ΕΕ.

Οι συνδυαστικές πράξεις θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για τη διευκόλυνση της αναπαραγωγής έργων ή τη στήριξη του προσδιορισμού και της προώθησης πιθανών πράσινων επενδύσεων.

Στο πλαίσιο του προγράμματος InvestEU, οι συνδυαστικές πράξεις θα μπορούσαν να δημιουργήσουν δυνατότητες ενσωμάτωσης και κλιμάκωσης της προστασίας/ενίσχυσης του φυσικού κεφαλαίου στο πλαίσιο των έργων, συμπεριλαμβανομένων πτυχών που συνδέονται με τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν. Το στοιχείο της επιχορήγησης μιας συνδυαστικής πράξης μπορεί να παράσχει περαιτέρω κίνητρα για την αύξηση του αντικτύπου των στόχων πολιτικής με την υποστήριξη του σκέλους των έργων που δεν είναι ελκυστικό από άποψη τραπεζικής χρηματοδότησης ή με την παροχή αυξημένων εγγυήσεων στους επενδυτές.

Σε περίπτωση που δεν υλοποιηθεί κάποια συνδυαστική πράξη, τα σχετικά κονδύλια θα χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση επιχορηγήσεων. Τα κονδύλια που δεν θα χρησιμοποιηθούν θα ανακαταναμηθούν και αυτά σε επιχορηγήσεις.

Το μέγιστο διαθέσιμο ποσό για το στοιχείο της επιχορήγησης των συνδυαστικών πράξεων θα είναι 15 εκατ. EUR για τα έτη 2021-2024.

Η Επιτροπή θα υποβάλλει ετησίως στην επιτροπή LIFE έκθεση σχετικά με τις προκαταρκτικές μελέτες και τη δυναμική ανάπτυξη της συνδυαστικής πράξης.

5.3.2. Στήριξη της χρηματοδότησης επενδύσεων στην ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

Τα κονδύλια που δεν θα χρησιμοποιηθούν για χρηματοδοτική στήριξη θα ανακαταναμηθούν σε επιχορηγήσεις στο πλαίσιο του υποπρογράμματος «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας».

5.3.2.1. Χρηματοδοτική στήριξη για την παροχή τεχνικής βοήθειας σε επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας

Έμμεση διαχείριση της χρηματοδοτικής στήριξης για τεχνική βοήθεια επενδύσεων στην ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που εστιάζουν σε κτίρια και οι οποίες εξοικονομούν ενέργεια και μειώνουν τις εκπομπές, όπως ο μηχανισμός ELENA⁴².

Ο μηχανισμός αυτός, υπό τη διαχείριση της ΕΤΕπ στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» για την περίοδο 2014-2020, αποτελεί τον πρόδρομο του υποπρογράμματος «Μετάβαση σε καθαρές μορφές ενέργειας». Ο μηχανισμός ELENA παρέχει επιχορηγήσεις για τεχνική βοήθεια σε επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που εστιάζουν σε κτίρια και καινοτόμα έργα αστικών μεταφορών και κινητικότητας τα οποία εξοικονομούν ενέργεια και μειώνουν τις εκπομπές.

Στο πλαίσιο του μηχανισμού αυτού παρέχεται χρηματοδοτική στήριξη για υπηρεσίες ανάπτυξης έργων σε σχέση με όλες τις δραστηριότητες που είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη και την κινητοποίηση χρηματοδότησης για ένα επενδυτικό πρόγραμμα, συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα: μελετών σκοπιμότητας, μελετών σχεδιασμού, διάρθρωσης προγραμμάτων, επιχειρηματικών σχεδίων, ενεργειακών ελέγχων, ομαδοποίησης μικρότερων έργων προκειμένου να δημιουργηθούν δέσμες έργων που είναι ελκυστικές από άποψη τραπεζικής χρηματοδότησης. Οι δαπάνες που σχετίζονται με το επενδυτικό πρόγραμμα αυτό καθαυτό, π.χ. οι δαπάνες εξοπλισμού, δεν είναι επιλέξιμες.

Η εφαρμογή αυτού του είδους μηχανισμού υπόκειται σε ειδικές συμφωνίες συνεισφοράς μεταξύ της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο μηχανισμός παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στον τελικό δικαιούχο σύμφωνα με τους τρόπους που καθορίζονται στις συμφωνίες συνεισφοράς.

Η στήριξη για τη χρηματοδότηση της παροχής τεχνικής βοήθειας σε επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας δεν υπερβαίνει τα 45 εκατ. EUR για την περίοδο 2021-2024.

5.4. Στήριξη της χρηματοδότησης άλλων δράσεων υπό έμμεση διαχείριση

Σύμφωνα με το άρθρο 62 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του δημοσιονομικού κανονισμού, η Επιτροπή μπορεί να αναθέτει καθήκοντα εκτέλεσης του προϋπολογισμού σε διάφορα είδη εταίρων, όπως διεθνείς οργανισμούς, αποκεντρωμένους οργανισμούς και οργανισμούς δημοσίου δικαίου, συμπεριλαμβανομένων οργανισμών των κρατών μελών.

⁴² <https://www.eib.org/en/products/advising/elena/>

Η επιλογή των προσώπων και των οντοτήτων που επιφορτίζονται με καθήκοντα εκτέλεσης κονδυλίων της Ένωσης είναι διαφανής, δικαιολογείται από τη φύση της ενέργειας και δεν οδηγεί σε σύγκρουση συμφερόντων.

Σύμφωνα με το άρθρο 154 παράγραφος 3 του δημοσιονομικού κανονισμού, η Επιτροπή εξασφαλίζει ότι οι οντότητες στις οποίες ανατίθενται καθήκοντα εκτέλεσης του προϋπολογισμού επιδεικνύουν επίπεδο δημοσιονομικής διαχείρισης και προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ ισοδύναμο με εκείνο της Επιτροπής.

Η Επιτροπή εξακολουθεί να έχει εντέλει την ευθύνη για τον προϋπολογισμό της ΕΕ και ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για τις πράξεις που εκτελούνται από τις οντότητες και τα πρόσωπα που είναι επιφορτισμένα με τα σχετικά καθήκοντα.

5.4.1. Χρηματοδοτική στήριξη για άλλες δραστηριότητες έμμεσης διαχείρισης στους τομείς του περιβάλλοντος και του κλίματος

Μπορεί να υπογραφεί ad hoc συμφωνία συνεισφοράς με διεθνείς οργανισμούς, αποκεντρωμένους οργανισμούς και οργανισμούς δημοσίου δικαίου, συμπεριλαμβανομένων οργανώσεων των κρατών μελών, για την παροχή περιορισμένης στήριξης για ad hoc δραστηριότητες κοινού ενδιαφέροντος.

Παραδείγματα δραστηριοτήτων έμμεσης διαχείρισης που χρηματοδοτήθηκαν από το πρόγραμμα LIFE στο παρελθόν είναι μια έρευνα που διεξήγαγε ο ΟΟΣΑ για την παροχή αξιόπιστων τιμών προθυμίας πληρωμής, με στόχο την αποφυγή δυσμενών επιπτώσεων στην υγεία που σχετίζονται με την έκθεση σε χημικά προϊόντα, και η επικαιροποίηση κατευθυντήριων συστάσεων και πληροφοριών σχετικά με τους κινδύνους για την υγεία από την ατμοσφαιρική ρύπανση στην Ευρώπη, που πραγματοποίησε ο ΠΟΥ.

Ένας μη εξαντλητικός κατάλογος δράσεων που έχουν προγραμματιστεί για την περίοδο 2021-2024 περιλαμβάνει τα ακόλουθα έργα:

- διεθνής ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τη χρήση των βέλτιστων διαθέσιμων τεχνικών (BAT) για τον έλεγχο των βιομηχανικών εκπομπών —Φάση III— προς υλοποίηση από τον ΟΟΣΑ,
- πανευρωπαϊκό σχέδιο δράσης για τον οξύρρυγχο — προς υλοποίηση από τη Γραμματεία της Σύμβασης της Βέρνης (Συμβούλιο της Ευρώπης),
- επικαιροποίηση των κατευθυντήριων γραμμών για τα σχέδια δράσης σχετικά με τους κινδύνους της υψηλής θερμοκρασίας για την υγεία — προς υλοποίηση από το Ευρωπαϊκό Κέντρο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για το Περιβάλλον και την Υγεία (ECEH).

Το ενδεικτικό ποσό που διατίθεται για δράσεις αυτού του τύπου, οι οποίες υλοποιούνται υπό έμμεση διαχείριση από τη ΓΔ Περιβάλλοντος και τη ΓΔ Δράσης για το Κλίμα, ανέρχεται σε 3 εκατ. EUR για την περίοδο 2021-2024.

5.4.2. Χρηματοδοτική στήριξη για την ενεργοποίηση επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα στην ενεργειακή απόδοση

Συμφωνία συνεισφοράς με το πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον (UNEP) για την ενεργοποίηση επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα στην ενεργειακή απόδοση μέσω του Ομίλου Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων για την Ενεργειακή Απόδοση (EEFIG) στο πλαίσιο του κεφαλαίου 2 — «Ενίσχυση της κλιματικής ουδετερότητας και των καθαρών μορφών ενέργειας» του παραρτήματος του μνημονίου συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον για την περίοδο συνεργασίας 2020-2024 που υπεγράφη μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του UNEP.

Οι εργασίες του EEFIG συμβάλλουν σημαντικά στην επιτάχυνση της ιδιωτικής χρηματοδότησης στον τομέα της ενεργειακής απόδοσης, εστιάζοντας επί του παρόντος στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και στο πλαίσιο του σχεδίου ανάκαμψης της ΕΕ.

Η οικονομική πρωτοβουλία του προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το περιβάλλον (UNEP FI) αναλαμβάνει την υλοποίηση μέρους των δραστηριοτήτων του EEFIG σύμφωνα με τους τρόπους που καθορίζονται στις συμφωνίες συνεισφοράς.

Η χρηματοδοτική στήριξη προς το UNEP δεν υπερβαίνει τα 0,6 εκατ. EUR για την περίοδο 2021-2024.

5.5. Χρηματοδοτούμενα έργα μέσω άλλων μορφών χρηματοδότησης που πρέπει να συμπεριληφθούν στο 85 % σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 3

Σύμφωνα με το άρθρο 9 παράγραφος 3, τουλάχιστον το 85 % του προϋπολογισμού του προγράμματος LIFE διατίθεται σε επιχορηγήσεις, σε έργα που χρηματοδοτούνται με άλλες μορφές χρηματοδότησης, στον βαθμό που ορίζεται στο πολυετές πρόγραμμα εργασίας, και σε χρηματοδοτικά μέσα υπό τη μορφή συνδυαστικών πράξεων.

Οι δραστηριότητες που μπορούν να ληφθούν υπόψη για τον υπολογισμό του ελάχιστου ορίου του 85 % σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2α είναι οι εξής:

- βραβεία και επίσημα έπαθλα, συμπεριλαμβανομένων όλων των σχετικών δαπανών (βραβεία Πράσινου Φύλλου και Πράσινης Πρωτεύουσας, Ευρωπαϊκό Βραβείο Επιχειρήσεων, Βραβείο Natura 2000),
- υποστήριξη, ανταλλαγή εμπειρογνώσιας και δικτύωση για τη βελτίωση της συμμετοχής διαφόρων ενδιαφερομένων μερών στον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την επιβολή των ενωσιακών πολιτικών για το περιβάλλον και το κλίμα (π.χ. πλατφόρμα για τις περιφέρειες εξόρυξης άνθρακα σε ενεργειακή μετάβαση, σύμφωνο για το κλίμα, σύμφωνο των Δημάρχων για το Κλίμα και την Ενέργεια, συμφωνία πράσινων πόλεων, αγορά χρηματοδότησης για την ενεργειακή απόδοση, ενωσιακές εβδομάδες βιώσιμης ενέργειας, επενδυτικά φόρουμ για τη βιώσιμη ενέργεια, βιομηχανικό φόρουμ καθαρής ενέργειας για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, δραστηριότητες δικτύου για την υποστήριξη των εθνικών σημείων επαφής του προγράμματος LIFE, συμπεριλαμβανομένων δραστηριοτήτων κατάρτισης και αμοιβαίας μάθησης και εκδηλώσεων ανταλλαγής εμπειριών),
- ανάπτυξη ικανοτήτων και κατάρτιση και άλλα είδη στήριξης για τα κράτη μέλη και άλλους φορείς που είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή της νομοθεσίας και των πολιτικών της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της τεχνικής βοήθειας για τον προσδιορισμό και την προώθηση πράσινων επενδύσεων, των αξιολογήσεων από ομοτίμους, της κατάρτισης κατευθυντήριων γραμμών και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών [πρόγραμμα TAIEX EIR μεταξύ ομοτίμων, συνεργασία με εθνικούς δικαστές, ανάπτυξη ικανοτήτων για τα κράτη μέλη όσον αφορά την κατάρτιση εθνικών καταλόγων απογραφής εκπομπών, βάση δεδομένων για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων της ενεργειακής απόδοσης (DEEP) κ.λπ.],
- υποστήριξη της συλλογής δεδομένων, συστημάτων ΤΠ, ερευνών σε βάσεις δεδομένων και εξειδικευμένων φορέων που εξασφαλίζουν στα ενδιαφερόμενα μέρη τη δυνατότητα πρόσβασης και/ή χρήσης περιβαλλοντικών και κλιματικών δεδομένων [π.χ. έρευνα LUCAS, σύστημα πληροφοριών για τα δάση στην Ευρώπη (FISE), σύστημα πληροφοριών για τα ύδατα στην Ευρώπη (WISE), Παρατηρητήριο Καινοτομίας Βιομηχανικών Εκπομπών, Ευρωπαϊκό Δίκτυο Πληροφοριών για Ξένα Είδη (EASIN),

Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Ενεργειακής Φτώχειας, βάση δεδομένων αποτελεσμάτων έργων του προγράμματος LIFE],

- επαρκής λειτουργία και ασφάλεια του ΣΕΔΕ της ΕΕ (ενωσιακού μητρώου) και των παράγωγων εφαρμογών (MRVA, NEC, αποθεματικό για τη σταθερότητα της αγοράς), συμπεριλαμβανομένου του χώρου πλειστηριασμών,
- έμμεση διαχείριση με διεθνείς οργανισμούς (όπως οι ΠΟΥ, ΟΟΣΑ, UNFCCC, UNEP, FAO, ΔΟΕ, ΕΤΕπ) με σκοπό την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στο άρθρο 3 του κανονισμού LIFE (π.χ. έμμεση διαχείριση για την παροχή τεχνικής βοήθειας σε επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με στόχο την εξοικονόμηση ενέργειας και τη μείωση εκπομπών από τα κτίρια).

Η Επιτροπή θα υποβάλλει στην επιτροπή έκθεση, σε ετήσια βάση, σχετικά με το ποσό που διατέθηκε για τα έργα αυτά κατά το προηγούμενο έτος.

6. ΣΩΡΕΥΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ

Σε ορισμένες περιπτώσεις, κονδύλια του προγράμματος LIFE μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την προσθήκη, τη συμπλήρωση ή τον συνδυασμό κονδυλίων από άλλα προγράμματα της ΕΕ. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί, για παράδειγμα, για την προώθηση, την προσθήκη ή την καθοδήγηση ορισμένων ειδικών εργασιών σχετικά με βασικά περιβαλλοντικά ή κλιματικά ζητήματα στο πλαίσιο άλλων προγραμμάτων.

Αυτοί οι τύποι χρηματοδότησης θα έχουν ως στόχο την ανάπτυξη συντονισμένων προσπαθειών, τη βελτιστοποίηση των συνεργειών και/ή την επιδίωξη ειδικών σκοπών του προγράμματος LIFE. Σκοπός τους είναι να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της μόχλευσης και να βελτιωθεί ο συντονισμός της στήριξης προς τους τελικούς δικαιούχους/αποδέκτες.

Σωρευτική χρηματοδότηση θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για τη χρηματοδότηση της συνεισφοράς του προγράμματος LIFE, για παράδειγμα, σε προσκλήσεις υποβολής προτάσεων, ειδικές επιχορηγήσεις, προσκλήσεις υποβολής προσφορών ή στήριξη υπό τη μορφή συνδυαστικών πράξεων που χρηματοδοτείται από κοινού με άλλα προγράμματα και χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ.

6.1. Τρόπος διαχείρισης

Η διαχείριση της δραστηριότητας θα ασκείται απευθείας από την Επιτροπή ή από εκτελεστικό οργανισμό. Θα χρησιμοποιείται έμμεση διαχείριση, εάν αυτό δικαιολογείται από το είδος της δραστηριότητας.

6.2 Εκτελεστικός οργανισμός

Σε περίπτωση που η διαχείριση αυτών των δραστηριοτήτων θα μπορούσε να ανατεθεί σε περισσότερους από έναν οργανισμούς, επιλέγεται ο οργανισμός που διαχειρίζεται τις πλέον παρεμφερείς δραστηριότητες, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού και του περιεχομένου των δραστηριοτήτων.

6.3. Κανόνες εφαρμογής

Η διαχείριση της δραστηριότητας θα πραγματοποιείται λαμβανομένης υπόψη, στο μέτρο του δυνατού, της τήρησης των κανόνων που ισχύουν στο πλαίσιο των οικείων προγραμμάτων.

Σε περίπτωση απόκλισης των κανόνων και/ή προκειμένου να αποφευχθεί η υπερβολική επιβάρυνση των αιτούντων, οι κανόνες που πρέπει να εφαρμοστούν θα επιλέγονται με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής, της ευρύτερης δυνατής συμμετοχής και της μέγιστης δυνατής απλούστευσης για τους δυνητικούς αιτούντες.

Οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων ή οι προσκλήσεις υποβολής προσφορών προωθούνται με τον κατάλληλο τρόπο στην ιστοσελίδα του προγράμματος.